

Pensionsredegørelse 2006

FAMILIEDIREKTORATET

JULI 2006

EM 2006 / 37

1	INDLEDNING	4
2	RESUMÉ	5
3	OVERSIGT OVER UDVIKLINGEN I REGLERNE PÅ PENSIONSOMRÅDET	8
4	REGLERNE OM OFFENTLIG PENSION	11
4.1	PENSIONSBELOBET	11
4.2	PERSONLIGE TILLÆG	12
4.3	BØRNETILLÆG	12
4.4	SAMSPILLET MED BOLIGSIKRING	13
4.5	PENSIONISTER MED OPHOLD PÅ ALDERDOMSHJEM O.LIGN.	13
4.6	ÆGTEFÆLLERS GENSIDIGE FORSØRGELSESPLIGT	14
4.7	NÆRMERE OM PROBLEMATIKKEN I FORHOLD TIL TILDELINGEN AF PERSONLIGE TILLÆG.....	15
4.8	RÅDIGHEDSBELOB I KOMMUNERNE OG UDBETALING AF PERSONLIG TILLÆG	16
4.9	TABEL 1. KOMMUNERNES RÅDIGHEDSBELOB	17
4.10	ADSKILLELSE AF REGLERNE OM ALDERSPENSION OG FØRTIDSPENSION.....	17
5	ARBEJDSMARKEDSPENSIONER - SISA	19
6	OVERSIGT OVER PENSIONSSYSTEMERNE I DANMARK, NORGE OG SVERIGE	20
6.1	DANMARK.....	20
6.2	NORGE OG SVERIGE	22
7	SKATTE- OG ENSPRISREFORM	24
7.1	ENLIGE PENSIONSMODTAGERE.....	24
7.2	PARVISE PENSIONSMODTAGERE	24
7.3	OPSUMMERING.....	25
8	ILLUSTRATION AF MULIGE FREMTIDIGE PENSIONSMODELLER	26
8.1	FORESLÅEDE PENSIONSMODELLER.....	26
8.2	ILLUSTRATION	30
8.3	OPSUMMERING.....	33
8.4	SAMSPIL MELLEM PENSIONSMODELLERNE OG DE PERSONLIGE TILLÆG	33
8.5	ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	34
8.6	PRISTALSREGULERING AF PENSIONER	34
9	BEREGNINGER PÅ DE FORESLÅEDE PENSIONSMODELLER	35
9.1	PENSIONSALDER PÅ 65	36
9.2	EFFEKT PÅ SKATTEPROVENUET OG FOR KOMMUNERNE.....	38
9.3	FREMSKRIVNING	40
10	KONKLUSION	43
	BILAG	46

1 Indledning

Landsstyret har som en af sine målsætninger i de kommende år at introducere en markant forbedring af den sociale service. Det grønlandske samfund og Landsstyret prioriterer de ældre højt, og Landsstyret vil gerne medvirke til at forbedre levevilkårene for denne befolkningsgruppe. Det er efter Landsstyrets opfattelse en selvfølge, at også de ældre bør have en rimelig levestandard, som tillader dem at tage aktivt del i samfundets sociale og kulturelle liv. Det er derfor en vigtig opgave at få gennemført en revision af reglerne om offentlig pension.

Problemerne med den nuværende landstingsforordning om offentlig pension er mange og forskelligartede, og Landsstyret ser det derfor som en fordel at gennemføre en samlet revision af området frem for flere på hinanden følgende ændringer. Landsstyret er derfor af den overbevisning, at en tilbundsående undersøgelse af pensionisternes forhold er nødvendig for, at ændringerne kan ske ud fra et veloplyst og solidt standpunkt. Det er Landsstyrets forventning, at en grundig undersøgelse af området vil være med til at sikre en omfattende ændring således, at mængden af fremtidige små justeringer kan minimeres.

Landsstyret nedsatte derfor maj 2006 en hurtigtarbejdende embedsmandsarbejdsgruppe, der fik til opgave at belyse pensionsområdet og komme med en grundig og veldokumenteret redegørelse over gældende regler, samt komme med bud på fremtidige interessante pensionsmodeller, herunder undersøge de økonomiske konsekvenser af eventuelle ændringer på området.

Det er hensigten med nærværende redegørelse at belyse pensionisterne i Grønlands økonomiske forhold set i forhold til ændringerne, der er foretaget i lovgivningen siden år 1983. Ligeledes vil der blive trukket paralleller til nogle af de øvrige nordiske landes pensionssystemer. Redegørelsen vil blandt andet belyse forhold vedrørende grønlandske pensionisters økonomiske forhold i relation til købekraften, boligsikring og ændring af forskellige retsregler, som eksempelvis skattereglerne. Ligeledes vil der være fokus på emner som grønlandske pensionisters muligheder for personlige tillæg, børnetillæg, forhold til tjenestemandspension, gensidig forsørgelsespligt, pensionsalder, biindtægter, fastholdelse af arbejdskraft samt indførsel af en egentlig folkepension.

Redegørelsen er fremadrettet, og vil derfor, udover at belyse de gældende regler, komme med bud på hvordan et fremtidigt pensionssystem kan se ud. Der er hertil beskrevet tre mulige pensionsmodeller, herunder økonomiske konsekvenser for de forskellige pensionistgrupper, Hjemmestyret og kommunerne. Fordele og ulemper ved de valgte modeller er belyst og diskuteret. Pensionsmodellerne er valgt ud fra, hvad der har været diskuteret i Landstinget og politiske udmeldinger i øvrigt.

Resultaterne af redegørelsen skal danne grundlaget for Landstingets debat på Efterårssamlingen 2006 om en revision af pensionslovgivningen.

2 Resumé

Den første landstingsforordning der regulerede pensionsområdet trådte i kraft 1. januar 1983. Siden er pensionssystemet løbende blevet tilpasset og justeret, senest i 2003.

I dag udgøres den offentlige pension af et grundbeløb og eventuelt personlige tillæg og børnetillæg.

Grundbeløbets størrelse afhænger af, om der er tale om en enlig pensionist, et par, hvor kun den ene er berettiget til pension, eller et par, hvor begge er berettiget til pension. Pensionsbeløbet reduceres på baggrund af anden indtægt, herunder størrelsen af en eventuel ægtefælle eller samlevers indtægt. Fuld pension udgør for en enlig pensionist, og for par, hvor kun den ene er berettiget til pension 88.812 kr. årligt. For par, hvor begge er berettiget til pension, udgør fuld pension 133.212 kr. årligt.

Har pensionisten forsørgelsespligt over børn under 18 år, kan pensionisten tildeles et børnetillæg for hvert barn, svarende til normalbidraget.

Yderligere kan pensionisten tildeles personlige tillæg, såfremt kommunen vurderer, at der er risiko for, at der vil opstå økonomisk trang. Det beløb som pensionisten skal have til rådighed til mad, tøj og lommepenge – rådighedsbeløbet – fastsættes af kommunen ud fra pensionistens hidtidige levevilkår og de lokale leveforhold. Der er stor forskel på rådighedsbeløbene fra kommune til kommune. I relation til at forbedre de økonomiske vilkår for pensionisterne kan den nuværende ordning omkring personlige tillæg være problematisk, idet en forhøjelse af pensionsbeløbet vil "udhules" ved, at de personlige tillæg reduceres tilsvarende. Pensionisten vil få mere i grundbeløb, men samtidig tilsvarende mindre i personlige tillæg, og vil således ikke opleve en forbedring.

De nugældende regler om offentlig pension omfatter to persongrupper, førtidspensionister og alderspensionister. Da der er tale meget forskelligartede persongrupper, kan det forekomme mest hensigtsmæssigt at adskille reglerne, idet en adskillelse vil gøre det lettere at målrette indsatsen og hjælpen. Det er derfor vigtigt, at der politisk bliver taget stilling til, om der ønskes en sådan adskillelse.

For så vidt angår arbejdsmarkedspensioner, er der ikke grundlag for at antage, at der i de kommende år vil kunne opnås pensionsudbetalinger til medlemmer af SISA (Arbejdstagernes Pensionskasse) i en størrelsesorden, der påvirker behovet for offentlig alderspension markant.

I 2004 blev der vedtaget en skatte- og enprisreform, som dels påvirkede borgernes skattebetalinger dels priserne på el, vand og varme. Samlet set har pensionsmodtagerne opnået økonomiske forbedringer som følge af disse reformer. Den største effekt ses hos par i de større kommuner og den laveste hos enlige pensionister i mindre kommuner.

I redegørelsen undersøges 3 typer af forskellige pensionsmodeller:

Model 1:

En model bestående af et fast grundbeløb, og et pensionstillæg. Pensionstillægget reguleres på baggrund af anden indtægt. Det var denne model som Siunut fremsatte forslag om på forårssamlingen 2006.

Model 2:

En model som den nuværende, bestående af grundbeløb som reguleres efter anden indkomst, og med mulighed for personlige tillæg og børnetillæg, men med højere grundbeløb end det eksisterende

Model 3:

En model som ligner den danske folkepension, men ”tilpasset” grønlandske forhold.

Det fremgår af beregningerne, at model 1 vil være en fordel for velstillede pensionister med høj bi-indkomst, mens for dem uden eller med en mindre bi-indkomst, da vil den offentlige pension nærmest være uændret i forhold til i dag. Dette gælder dog ikke for pensionister, som er gift eller samboende, hvor de begge er pensionister. For denne gruppe vil også de mindre velstillede pensionister blive væsentligt bedre stillet ved model 1 i forhold til i dag.

Model 2, pensionsmodellen med et højere grundbeløb, vil i modsætning til model 1 være en fordel for de mindre velstillede pensionister i forhold til i dag, mens de velstillede pensionister vil få uændrede eller svagt forbedrede forhold set i relation til deres situation i dag.

Endvidere gælder det generelt for model 1, at måden pensionstillægget reduceres på ved stigende bi-indkomst må betegnes som mindre hensigtsmæssigt. En reduktion af pensionstillægget tilsvarende den offentlige pension i dag forekommer at være mere hensigtsmæssig.

Indførelse af en af de foreslåede pensionsmodeller vil påvirke størrelsen af og praksis omkring udbetaling af personlige tillæg i kommunerne, da størrelsen af den offentlige pension vil ændre sig markant.

Ved indførelse af model 1 eller 2 må kommunens udgifter til personlige tillæg dog forventes at falde, da disse stort set stiller samtlige pensionister bedre end de er i dag. Faldet vil være mest markant ved indførelse af model 2.

Beregninger viser, at udgiftsniveauet vil stige lidt over 100 mio. kr. årligt hvis model 1 eller model 2 indføres, såfremt der bibeholdes en pensionsalder på 63 år. Indføres model 3, vil udgiftsniveauet stige med ca. 165 mio. kr. årligt.

Hæves pensionsalderen til 65 år, vil indførelse af enten model 1 eller model 2 betyde at udgiftsniveauet stiger med ca. 50 mio. kr. årligt i forhold til i dag. Model 3 vil medføre merudgifter på ca. 100 mio. kr. årligt i forhold til i dag ved en pensionsalder på 65 år.

En stigning i udgiftsniveauet vil have en betydelig effekt på skatteprovenuet for hjemmestyret og kommunerne, da de højere pensioner medfører øgede skatteindtægter.

Nettoeffekten for Hjemmestyret/Landskassen vil ved model 1 og model 2 være ca. 85 mio. kr. årligt og for model 3 ca. 129 mio. kr. årligt, som altså er det reelle finansieringsbehov (ved en pensionsalder på 63 år).

Nettoeffekten for kommunerne vil være positiv ved alle 3 modeller, idet kommunernes øgede skatteprovenu vil overstige det øgede udgiftsniveau (ligeledes ved pensionsalder på 63 år).

Den samlede nettoeffekt for kommunerne og Hjemmestyret under et vil dermed være ca. 60 mio. kr. årligt for model 1 og 2, og ca. 90 mio. kr. årligt for model 3, hvilket dermed er det samlede finansieringsbehov.

Antallet af pensionister i Grønland må forventes at stige i fremtiden. Der kan forventes en stigning i antallet af personer i aldersklassen over 63 år på ca. 1500 personer fra 2005 til 2015. Tilsvarende forventes en stigning i antallet af personer i aldersklassen over 65 år på ca. 1300 personer.

Det betyder, at det samlede udgiftsniveau kan forventes at stige med ca. 38 % i forhold til i dag såfremt pensionsalderen bibeholdes på 63 år, uanset hvilken af de 3 pensionsmodeller der indføres.

Hæves pensionsalderen til 65 år, vil det reducere udgiftsniveauet med ca. 40 mio. kr. årligt under de nuværende forhold, og for de foreslåede modeller vil det reducere udgiftsniveauet med ca. 70 mio. kr. for model 1 og 2, og med ca. 85 mio. kr. årligt for model 3.

På baggrund af redegørelsen er det arbejdsgruppens anbefaling at:

- Pensionsalderen hæves til 65 år
- Reglerne om alders- og førtidspension adskilles
- Det eksisterende system med personlige tillæg og fast rådighedsbeløb ændres
- Der indføres en model svarende til redegørelsens model 2, hvorefter pensionen består af et grundbeløb der reguleres på baggrund af størrelsen af anden indtægt. Der kan i særlige tilfælde tildeles personlige tillæg ud fra fastlagte kriterier. Denne model giver alle pensionister en økonomisk forbedring, men først og fremmest de svageste.
- Pensioner pristalsreguleres.

3 Oversigt over udviklingen i reglerne på pensionsområdet

Indledningsvis kommer en kort beskrivelse af udviklingen i reglerne på pensionsområdet. En del af reglerne er videreført frem til den gældende pensionsforordning.

Grønland hjemtog januar 1980 ansvaret for arbejds- og socialvæsnet fra Danmark.

1983

Den første landstingsforordning, der regulerede pensionsområdet, var landstingsforordning om aldersrente og ældreinstitutioner som trådte i kraft 1. januar 1983. Før det gjaldt landsrådsvedtægt om aldersrente af 25. marts 1975 med senere ændringer.

Den daværende pension (aldersrente) bestod dels af et grundbeløb, der var forskelligt afhængigt af, om der var tale om en enlig pensionist, et par hvor kun den ene var berettiget til pension, eller et par hvor begge var berettiget til pension. Herudover kunne der tildeles personlige tillæg og børnetillæg. Personlige tillæg blev tildelt efter en individuel behovsvurdering. Personlige tillæg kunne både ydes for et år ad gangen og som engangshjælp.

Aldersrente kunne tildeles, fra man fyldte 60 år, dog var det muligt at tildele pension allerede fra man fylder 55 år, hvis svigtende helbred eller andre særlige omstændigheder talte for det.

Aldersrentebeløbet blev pristalsreguleret ved hver fulde tre points udsving i det af Danmarks Statistik for januar og juli måned offentliggjorte reguleringspristal for Grønland. Aldersrentens grundbeløb blev dermed forhøjet eller nedsat med 3%. Eventuelle overskydende point henstod til næste regulering. De herved fremkomne beløb blev afrundet til nærmeste med 12 delelige beløb i hele kroner.

Der blev ikke foretaget indkomstregulering.

Ved siden af aldersrentesystemet var erhvervsudygtighedsrenten, som kunne tilkendes personer, hvis erhvervsevne af fysiske eller psykiske sociale årsager var varigt nedsat i et sådant omfang, at de ikke var i stand til ved egen indtjening at sikre sig et rimeligt underhold. Erhvervsudygtighedsrente kunne kun ydes efter et revalideringsforløb.

1990

I 1990 indførtes et nyt pensionssystem med landstingsforordning om sociale pensioner og ældreinstitutioner.

Der indførtes en "social pension", der omfattede både førtidspension og alderspension, men ellers blev reglerne om aldersrente i det store hele videreført.

Grænsen for alderspension var stadig 60 år. Pensionen bestod fortsat af et grundbeløb og eventuelle børnetillæg og personlige tillæg. Som noget nyt blev der indført regulering af grundbeløbet på baggrund af anden skattepligtig indtægt. Personlige tillæg blev fortsat tildelt ud fra en individuel behovsvurdering.

Grundbeløbene og indkomstgrænserne blev pristalsreguleret en gang årligt.

1998

Pensionsområdet blev revideret igen i 1998. Revisionen havde primært til hensigt at adskille reglerne om ældreinstitutioner fra reglerne om pensioner (førtids- og alderspension), som hidtil havde været reguleret i samme forordning.

Der blev som noget nyt indført bestemmelser om optjening af pension. Hidtil havde alle, der i øvrigt opfyldte betingelserne, fået ”fuld” pension. Med de nye regler kom pensionsbeløbets størrelse også til at afhænge af, hvor længe pensionisten havde haft fast bopæl i Grønland. For at få fuld alderspension krævedes, at pensionisten havde haft fast bopæl i Grønland i 40 år.

Herudover blev pensionsalderen i forhold til alderspension hævet til 63 år, og man gik bort fra at pristalsregulere pensionerne.

I øvrigt blev det eksisterende system med grundbeløb og børnetillæg og personlige tillæg bibeholdt.

2003

Seneste revision af pensionsreglerne skete i 2003, hvor den nugældende landstingsforordning om offentlig pension blev vedtaget.

Der var i højere grad tale om en sanering af de eksisterende regler, end egentlige ændringer i systemet.

Fuld alders- og førtidspension blev fastsat til 88.812 kr. årligt for en enlig pensionist, og for par når kun den ene er berettiget til at få pension, og op til 133.212 kr. for par når begge er berettiget til at få pension.

Den væsentligste indholdsmæssige ændring var indførelse af reglen om, at alderspensionister, der ikke selv har en personlig indtægt, altid er berettiget til at få udbetalt 20 % af grundbeløbet for en enlig pensionist, uanset størrelsen af ægtefællens indkomst.

En pensionist bosat på en social døgninstitution (alderdomshjem), hvor det offentlige afholder udgifterne til opholdet, modtager ”lommepenge” svarende til 20% af beløbet for alders- og førtidspension. Det blev endvidere fastslået, at pensionister med en skattepligtig indtægt udover den offentlige pension, der opkræves hel eller delvis betaling for opholdet på

social døgninstitution, udover deres skattepligtige indtægt også får udbetalt lommepenge på lige fod med andre pensionister bosat på en social døgninstitution.

Herudover indeholdt den nye forordning primært præciseringer af eksisterende regler og fjernelse af overflødige bestemmelser.

4 Reglerne om offentlig pension

Følgende afsnit er en gennemgang af de gældende pensionsregler og af samspillet mellem pensionsreglerne og andre offentlige ydelser.

Generelt er retten til offentlig pension betinget af dansk indfødsret, samt af at ansøgeren har fast bopæl i Grønland. Dette gælder dog ikke personer, der enten er omfattet af reglerne om Nordisk Konvention om Social Sikring, eller har haft fast bopæl i Grønland mindst tre år umiddelbart forud for ansøgningstidspunktet. Disse grupper af personer er også berettiget til at modtage offentlig pension.

Pensionen består af et pensionsbeløb, der reguleres efter størrelsen af anden indtægt. Herudover kan pensionisten tildeles personlige tillæg samt eventuelt børnetillæg.

4.1 Pensionsbeløbet

Reglerne om regulering af pensionsbeløbet er forskelligt, alt efter om der er tale om en enlig pensionist, eller et par hvor kun den ene er berettiget til pension, eller der er tale om et par, hvor begge er berettigede.

Fuld alders- og førtidspension udgør 88.812 for enlige pensionister, og for par, når kun den ene er berettiget til pension. For par, hvor begge er berettiget til pension, udgør den fulde pension 133.212 kr.

Pensionen reduceres på baggrund af anden skattepligtig indtægt end offentlig pension, herunder størrelsen af en eventuel ægtefælle eller samlevers indtægt.

Pensionister kan dog oppebære op til 28.000 kr. for en enlig og 42.000 for par i anden indkomst, uden at der sker reduktion i pensionsbeløbet. Da anden indkomst beregnes som nettobeløb, kan en enlig pensionist oppebære indkomster på op til 43.000 kr. og par 72.000 kr., uden at der sker fradrag.

Pensionen bortfalder helt ved indtægter på 180.000 kr. for enlige og ved 270.000 kr. for par.

Anden skattepligtig indtægt kan eksempelvis være lønindtægt, tjenestemandspension, indtægter ved husflids- eller brætsalg, renteindtægter, arbejdsmarkedspension, privat pension m.m.

Førtidspensionister er dog altid berettiget til at få udbetalt 20 % af pensionsbeløbet, uanset størrelsen af egen eller eventuel ægtefælles eller samlevers skattepligtige indtægt.

Alderspensionisten, der ikke har en personlig indtægt, er berettiget til at få udbetalt 20% af pensionsbeløbet for en enlig pensionist, uanset størrelsen af eventuel ægtefælles eller samlevers skattepligtige indtægt.

4.2 Personlige tillæg

Udover pensionsbeløbet er det muligt at bevilge pensionisten personlige tillæg.

Personlige tillæg bevilges af kommunen efter en individuel vurdering af pensionistens behov. Når der foreligger en ansøgning om offentlig pension, har kommunen samtidig pligt til at vurdere, om der er behov for personlige tillæg. Dette gælder, uanset om der foreligger en konkret ansøgning om tillæg eller ikke. Dette skal sikre, at ingen pensionister er i risiko for at lide nød, fordi de ikke har fået indsendt en ansøgning om personlige tillæg. Der er blandt gruppen af pensionister, svage pensionister, hvor man ikke kan forvente, at vedkommende har ressourcer til selv at ansøge om personlige tillæg.

Kommunen skal vurdere om pensionistens levevilkår kan anses for rimelige. Dels skal pensionisten have et passende beløb til rådighed til mad, tøj og lommepenge, dels skal det undgås, at der opstår restancer. Personlige tillæg skal ydes, når der er risiko for at økonomisk trang vil opstå, såfremt pensionisten selv skal afholde den pågældende udgift.

Det beløb pensionisten skal have til rådighed til mad, tøj og lommepenge – rådighedsbeløbet – fastsættes af kommunen ud fra pensionistens hidtidige levevilkår og de lokale leveforhold.

En undersøgelse af kommunernes praksis omkring tildelingen af personlige tillæg har vist, at de fleste kommuner har fastsat minimumsbeløb, som henholdsvis enlige og gifte/samlevende skal have til rådighed efter betaling af faste udgifter.

Der er stor forskel på rådighedsbeløbene fra kommune til kommune. Flere kommuner har dog tilkendegivet, at rådighedsbeløbene kun er vejledende, og at individuelle skøn kan føre til, at der ydes mere i personlige tillæg.

Personlige tillæg kan ydes som en løbende ydelse til faste udgifter til bolig og til forbrugsafgifter, herunder telefonabonnement. Mulighederne for tilskud efter andre regelsæt eksempelvis boligsikring skal være udnyttet, før der kan bevilliges personlige tillæg.

Personlige tillæg kan også ydes som engangshjælp til hel eller delvis betaling af enkeltudgifter, eksempelvis til briller, beklædning, bohøve, særlige hjælpemidler, reparation af bolig osv.

Personlige tillæg kan bevilliges, selvom pensionisten modtager 0 kr. i pensionsbeløb på grund af andre indtægter, eksempelvis tjenestemandspension.

4.3 Børnetillæg

Til pensionister, der har forsørgelsespligt over for børn under 18 år, udbetales for hvert barn et børnetillæg. Hvis der er tale om et par, hvor begge er pensionister, er de hver for sig berettiget til et børnetillæg for hvert barn de har forsørgelsespligt over.

Børnetillægget udbetales med et beløb svarende til det til enhver tid gældende normalbidrag, der årligt fastsættes på finansloven.

En eventuel forhøjelse af pensionsbeløbet, vil ikke få indflydelse på udbetalingen af børnetillæg.

4.4 Samspillet med boligsikring

Boligsikring ydes på grundlag af husstandsmedlemmernes samlede skattepligtige indkomster fra det sidst slutlignede år. Såfremt der siden dette tidspunkt er sket en væsentlig ændring i husstandens indkomst, skal boligsikringen beregnes på grundlag af den forventede skattepligtige indkomst i boligsikringsåret. Personer, der overgår fra at være lønmodtager til at modtage offentlig pension, vil således få beregnet deres boligsikring ud fra den forventede indkomst for boligsikringsåret.

Boligsikring ydes såfremt den årlige skattepligtige indkomst ligger under grænsebeløbet for modtagelse af boligsikring. Grænsebeløbet for at modtage boligsikring er for tiden 180.000 kr. for en husstand uden børn. Det vil sige, at et ægtepar, der samlet har pension og eventuelt andre indtægter på over 180.000 kr., ikke vil være berettiget til at modtage boligsikring.

Husstande med indkomster under grænsebeløbet tildeles boligsikring som en procentvis beregnet andel af huslejen. Ved fastsættelsen af boligsikringen tages hensyn til antallet af hjemmeboende børn.

Et pensioneret ægtepar, der ikke har andre indtægter end offentlige pension, vil samlet modtage et pensionsgrundbeløb på 133.212 kr. om året. Parret vil således være berettiget til at modtage boligsikring. Parrets egenandel af huslejen vil være på 61 %. Det vil sige, at parret med en husleje på 3.000 kr. om måneden selv skal betale 61 % af huslejen. De vil altså modtage boligsikring svarende til 39 % af huslejen, som svarer til en boligsikring på 1.170 kr. om måneden.

Grænsebeløb, egenandel af huslejen og minimums- og maksimumsbeløb for boligsikring fremgår af Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 12 af 28. maj 2003.

Da boligsikring ydes på baggrund af husstandens samlede skattepligtige indkomst, vil en forhøjelse af pensionen betyde, at boligsikringen tilsvarende vil blive reduceret.

4.5 Pensionister med ophold på alderdomshjem o.lign.

Når en pensionist flytter på alderdomshjem, plejeafdeling på sygehus eller anden social døgninstitution i Grønland, udbetales pensionen uændret i flyttemåned og i den efterfølgende måned. Derefter udbetales 20 % af højeste pensionsbeløb. Både pensionisten med ophold på en social døgninstitution og en eventuel hjemmeboende ægtefælle/samlever skal have beregnet pensionen med takst som enlig.

For ægtepar, der begge bor på social døgninstitution, udbetales 20 % af pensionsbeløbet til hver af ægtefællerne med takst som til enlig.

Har pensionisten skattepligtig indtægt udover offentlig pension opkræves hel eller delvis betaling for opholdet på social døgninstitution. Betalingen må dog ikke overstige 60 % af indtægten efter skat. Pensionisten vil samtidig modtage lommepege svarende til 20 % af højeste pensionsbeløb, som pensionister uden anden indtægt end pensionen.

4.6 Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt

Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt følger af § 2 i lov om ægteskabets retsvirkninger.

Efter bestemmelsen påhviler det mand og hustru gennem pengeydelse, gennem virksomhed i hjemmet eller på anden måde at bidrage, hver efter sin evne, til at skaffe familien det underhold, som efter ægtefællernes livsvilkår må anses for passende.

Selvom der ikke efter loven er gensidig forsørgelsespligt mellem ugifte samlevende, sidestilles ugifte samlevende med ægtefæller efter reglerne i landstingsforordning om offentlig pension.

Spørgsmålet om den gensidige forsørgelsespligt har været diskuteret i forbindelse med ”ægtefælle-pensioner”, altså hvor der er tale om par, hvor kun den ene er berettiget til pension.

Som reglerne er i dag, reguleres pensionen på baggrund af en eventuel ægtefælles eller samlevers skattepligtige indkomst.

En pensionist, der ikke har personlig indtægt, er dog altid berettiget til at få udbetalt 20 % pensionsbeløbet for en enlig pensionist, uanset størrelsen af en eventuel eller samlevers skattepligtige indtægt.

Reglen blev indført i forbindelse med revisionen af reglerne i 2003. Den er efterfølgende blevet kritiseret, fordi den betyder, at en pensionist, der har en endog meget begrænset indtægt, mister hele sin pension, alene fordi ægtefællen/samleveren tjener for meget. Der blev på forårssamlingen 2006 fremsat forslag om, at reglen blev fjernet, således at pensionen blev gjort uafhængig af ægtefælle/samlevers indtægt.

Det skal i relation hertil bemærkes, at det er et almindeligt princip inden for sociallovgivningen, at de sociale ydelsers størrelse fastsættes under hensyn til en ægtefælle/samlevers indtægt. En fravigelse af dette princip vil således være et brud med den linie, som i øvrigt går gennem de øvrige regelsæt på området, og som udspringer af det generelle princip om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt.

Såfremt det opleves som urimeligt, at en pensionist mister sin pension selv ved en meget lille indkomst, blot fordi dennes ægtefælle/samlever tjener for meget, kan det overvejes at indføre et ”fribeløb” eller bagatelgrænse.

4.7 Nærmere om problematikken i forhold til tildelingen af personlige tillæg.

Personlige tillæg tildeles, når der er risiko for, at økonomisk trang vil opstå, såfremt pensionisten selv skal afholde udgiften.

Kommunerne afholder udgiften til personlige tillæg. Kommunerne undersøger ved behandlingen af ansøgninger om pension, om pensionisterne har behov for at tildelt løbende personlige tillæg til dækning af fast udgifter.

Kommunen har til enhver tid pligt til at vurdere, om der er behov for personlige tillæg, uanset om der foreligger en konkret ansøgning eller ikke. Formålet er, at pensionistens fremtidige levevilkår kan anses for rimelige. Dette skal blandt andet gøres for at forhindre, at der opstår restancer for en pensionist på grund af manglende betalingsevne, og for at sikre at pensionisten har et passende beløb til rådighed til mad, tøj og lommepenge.

Rådighedsbeløbet skal fastsættes individuelt ud fra pensionistens hidtidige levevilkår og de lokale leveforhold. Herunder skal der også tages hensyn til, at pensionisten ikke stilles bedre end andre grupper i lokalsamfundet eller bedre end han var før han blev pensionist.

HS analyse lavede i 2001 en undersøgelse af kommunernes principper og praksis omkring udbetalingen af personlige tillæg. Undersøgelsen blev gennemført ved telefoninterview af socialchefen eller dennes stedfortræder og eventuel sagsbehandler efter henvisning fra socialchefen. Kommunerne fik efterfølgende tilsendt udfyldte skemaer til kontrol af de noterede oplysninger. Nogle kommuner meldte ikke tilbage, hvorfor der i oversigtsskemaerne forekommer enkelte spørgsmålstegn, som udtryk for at der mangler oplysninger.

Konklusionen på undersøgelsen blev, at selvom der er stor ensartethed omkring hvilke udgifter kommunerne accepterer ved beregningen af rådighedsbeløb, så er der betydelig forskel på, hvor stort et rådighedsbeløb kommunerne ligger til grund for trangsvurderingen.

Der er således betydelig forskel på pensionisternes forhold i de enkelte kommuner. Det gælder med hensyn til rådighedsbeløb, når man sammenligner mellem kommunerne, men det gælder også, når man sammenligner de økonomiske forhold for enlige pensionister med pensionistpar.

I relation til spørgsmålet om brug af et ”rådighedsbeløb” som udgangspunkt for vurdering af behovet for personlige tillæg, bør det i øvrigt bemærkes, at Landstingets Ombudsmand i 2003 undersøgte kommunernes praksis med hensyn til beregningen af personlige tillæg, og konkluderede, at det ikke er lovligt at fastsætte faste rådighedsbeløb. De faste rådighedsbeløb, som kommunerne fastsætter, må kun være vejledende. Det skal dog hertil også bemærkes, at flere kommuner i forbindelse med undersøgelsen netop tilkendegav, at rådighedsbeløbene kun var vejledende.

I relation til at forbedre de økonomiske vilkår for pensionister kan den nuværende ordning omkring personlige tillæg være problematisk, idet en forhøjelse af pensionsbeløbet, vil ”udhules” ved, at kommunerne tilsvarende reducerer de personlige tillæg, hvilket vil ske, såfremt kommunerne fastholder deres nuværende rådighedsbeløb. Pensionisten vil i den

situation få mere i pensionsbeløb, men samtidig (tilsvarende) mindre i personligt tillæg, og derfor ikke opleve nogen forbedring af levestandarden.

4.8 Rådighedsbeløb i kommunerne og udbetaling af personlig tillæg

I forbindelse med udarbejdelsen af pensionsredegørelsen blev der rettet henvendelse til landets kommuner, for at undersøge kommunernes regler for tildeling af offentlig pension, særligt med henblik på tildeling af personlige tillæg.

Samtlige kommuner har kommunale vedtægter for modtagere af offentlig pension, hvor der er fastsat rådighedsbeløb. Overstiger pensionistens rådighedsbeløb, det beløb der er fastsat af kommunen, gives der afslag på personligt tillæg. Hvis pensionistens rådighedsbeløb er mindre end kommunens fastsatte rådighedsbeløb, ydes der personligt tillæg.

Rådighedsbeløbet er det samme i hele kommunen og gælder for både by og bygder.

Følgende er eksempler fra Maniitsoq kommune:

1. En enlig pensionist i Maniitsoq har et rådighedsbeløb på 2.250 kr. efter faste udgifter er betalt. Da kommunen har et rådighedsbeløb på 3.000 kr. for enlige pensionister, ydes der 750 kr. i personligt tillæg.
2. Har en enlig pensionist derimod 3.600 kr. i rådighedsbeløb, efter faste udgifter er betalt, gives der afslag på tildeling af personlige tillæg.
3. Pensionistpar må ikke have et rådighedsbeløb på mere 4.000 kr., såfremt der skal ydes personlig tillæg. Er parrets rådighedsbeløb mindre end 4.000 kr., kan der ydes personlig tillæg op til differencen.

Kommunerne har forskellige fremgangsmåder for tildeling af personlige tillæg til kommunens pensionister, udover de faste månedlige tillæg. Nogle kommuner giver afslag på tilskud til briller, såfremt pensionsbeløbet overstiger rådighedsbeløbet, hvorimod andre kommuner fast tildeler personlige tilskud til briller over en vis styrke eller beløb, forudsat at brillestel samt glas er det billigste.

Nogle kommuner yder endvidere personligt tillæg til diætkost på 500 kr. til pensionister, der har behov for særlig kost.

4.9 Tabel 1. Kommunernes rådighedsbeløb

By	Rådighedsbeløb for enlig	Rådighedsbeløb for par	Øvrige ydelser til personlige tillæg
Nanortalik	2.750 kr.	5.000 kr.	Tilskud til briller på 2.000 kr. v. +/- 1,5
Qaqortoq	2.500 kr.	4.500 kr.	
Narsaq	4.500 kr.	6.500 kr.	
Paamiut	3.500 kr.	4.500 kr.	Ydelse til briller på 800 kr.
Nuuk	Se vedlagte	Se vedlagte	Individuel vurdering
Maniitsoq	3.000 kr.	4000 kr.	
Sisimiut	4.300 kr.	7.300 kr.	
Kangaatsiaq	Alle former for personlig tillæg er stoppet, men dette ville blive genvurderet/undersøgt. *		
Aasiaat	2.800 kr.	4.000 kr.	50 % tilskud til briller
Qasigiannuguit	3.000 kr.	6.000 kr.	Beregnes ift. indtægter og udgifter
Ilulissat	3.500 kr.	5.000 kr.	
Qeqertarsuaq	2.500 kr.	4.000 kr.	
Uummannaq	3.000 kr.	6.000 kr.	Brilletilskud på 1.096 kr. resten af pers.
Upernavik	3.000 kr.	5.000 kr.	Yder brillehjælp efter beregning
Qaanaaq	1.200 kr.	2.400 kr.	Individuel vurdering
Ammassalik	3000 kr.	5.000 kr.	
Ittoqqortoormiit	3.000 kr.	4.500 kr.	Individuel vurdering

*Kangaatsiaq kommuner har standset udbetaling af personlig tillæg.

**Se endvidere bilag 1, hvor der er eksempler på udgifter hos pensionister i henholdsvis Tasiilaq og Upernavik Kommune.

4.10 Adskillelse af reglerne om alderspension og førtidspension

I det fremadrettede arbejde med en revision af pensionsregler, er det vigtigt, at der politisk bliver taget stilling til om regelsættet om alderspension og førtidspension i fremtiden skal skilles ad. En sådan adskillelse vil gøre det lettere at målrette indsatsen og hjælpen overfor de to forskellige grupper af pensionsmodtagere.

De nugældende regler om offentlig pension omfatter to persongrupper, nemlig alderspensionister og førtidspensionister. Der er tale om to forskelligartede persongrupper, med hver deres forskellige behov.

Gruppen af førtidspensionister adskiller sig på flere områder grundlæggende fra alderspensionister. Førtidspensionister kan eksempelvis være handicappede, men der kan også være tale om tilkendelse af førtidspension på grund af sociale forhold. Gruppen af

førtidspensionister er bemærkelsesværdig stor, og der er sandsynligvis tale om, at der i nogle tilfælde tilkendes førtidspension på baggrund af sociale forhold.

Revalideringsforordningen forsøgte at dæmme op for dette problem, men der er stadig en række lovgivninger og forskellige ydelsestyper, der spænder ben for hinanden, og som betyder, at førtidspensionssystemet ikke fungerer optimalt i dag.

Ligeledes finansieres de to former for pension forskelligt. Hvor alderspension finansieres med 90 % af Landskassen og 10 % af kommunerne, finansieres førtidspension med 50 % fra hver part.

Det syntes derfor mest hensigtsmæssigt, at førtidspensionsområdet udskilles fra alderspensionsområdet.

En adskillelse af de to pensionsområder vil endvidere give mulighed for særligt at målrette initiativer rettet mod enten førtidspensionister eller alderspensionister. Som reglerne er i dag, vil en ændring af reglerne for førtidspensionister medføre en tilsvarende ændring af reglerne for alderspensionister.

5 Arbejdsmarkedspensioner - SISA

Følgende afsnit er en gennemgang af området for arbejdsmarkedspensioner i Grønland.

SISA - Arbejdstagernes Pensionskasse, der blev oprettet juli 1999, havde ultimo 2005 mere end 28.500 medlemmer og af disse var mere en 16.500 bidragsbetalende medlemmer i pensionskassen. Dette skal ses i sammenhæng med at de løbende månedlige indbetalinger omfatter omkring 11.000 personer, hvilket afspejler beskæftigelsen på de overenskomstområder, der er knyttet til SIK's overenskomster.

Idet der i SISA indgår flere forskellige pensionsaftaler, er det ikke muligt i kort form at opstille en oversigt over de pensionsmodeller, der er i anvendelse.

I det nedenstående er der opstillet nogle eksempler, der viser hvad et medlem i alderen 20, 30, 40 og 50 år med ydelsesmønster: alderspension, børnepension og ægtefællepension skal indbetale for at få udbetalt en alderspension på 88.812,- kr. om året fra alder 60.

Tabel 2. Eksempler på indbetalinger til arbejdsmarkedspension

Alder	Bidrag om året indtil 60 år	Alderspension om året fra 60 år
20	27.402	88.812 kr.
30	41.465	88.812 kr.
40	70.198	88.812 kr.
50	158.081	88.812 kr.

Eksemplerne er beregnet på 1. ordens grundlaget. Det antages, at omkostningerne er som i dag, og at der ikke tilskrives bonus.

Af disse beregninger fremgår det, at der skal indbetales betydelige pensionsydelse allerede fra alder 20, hvis medlemmet skal oppebære en pension svarende til det grundbeløb, der er gældende i dag. Når dette sammenholdes med, at den gennemsnitlige årlige indbetaling pr. medlem var omkring 7.000 kr. i 2005, må det konstateres, at der næppe i de kommende år vil kunne opnås pensionsudbetalinger til SISA medlemmer i en størrelsesorden, der påvirker behovet for offentlig alderspension markant.

Hertil kræves at medlemsindbetalinger vokser og at arbejdsmarkedspensionsordningen bliver ældre end 7 år.

6 Oversigt over pensionssystemerne i Danmark, Norge og Sverige

Følgende afsnit er en gennemgang af pensionsreglerne i udvalgte nordiske lande.

6.1 Danmark

I Danmark tildeles der folkepension, som kan udbetales efter det fyldte 65. år.

Folkepensionen består af et grundbeløb og pensionstillæg og eventuel supplerende pensionsydelse. Herudover kan der under visse betingelser udbetales helbredstillæg og varmetillæg.

6.1.1 Grundbeløb

Grundbeløbet nedsættes, hvis pensionisten har indtægter ved personligt arbejde.

Grundbeløbet nedsættes med 30 % af det beløb, som den årlige arbejdsindtægt er større end 241.700 kr., og bortfalder helt, når den årlige arbejdsindtægt er 431.400 kr. og derover.

6.1.2 Personlige tillæg

Folke- eller førtidspensionister kan søge om et personligt tillæg, når deres økonomiske forhold er særlig vanskelige. Personlige tillæg kan gives til rimelige og nødvendige udgifter. Det kan være til helt nødvendige anskaffelser til hjemmet, eller det kan være udgifter, der skyldes dårligt helbred.

På baggrund af en konkret og individuel bedømmelse af pensionistens økonomiske forhold, vurderes det, om der kan bevilges personligt tillæg. Det vurderes ud fra det beløb, der er til rådighed, når de faste udgifter er betalt.

Det personlige tillæg kan ydes enten som et engangstillæg eller som en løbende ydelse. Beløbet er skattefrit og er ikke afhængigt af den personlige tillægsprocent. Pensionstillægget beregnes på grundlag af pensionistens og en eventuel ægtefælle/samlevers samlede indtægter ud over pensionen

6.1.3 Supplerende pensionsydelse

Den supplerende pensionsydelse udbetales en gang årligt - sidst i januar måned - til de økonomisk svageste stillede folkepensionister. Det er en betingelse, at man har ret til folkepension inden den 1. januar det pågældende år.

Den supplerende pensionsydelse udgør i 2006, højst 6.300 kr. årligt. Beløbet er skattepligtigt.

Den supplerende pensionsydelse udbetales ikke, hvis pensionisten og eventuel

ægtefælles/samlevers likvide formue overstiger 56.800 kr. Likvid formue er for eksempel penge stående i banken og værdipapirer. Likvid formue er ikke hus, bil og sommerhus.

Den supplerende pensionsydelse udbetales efter den personlige tillægsprocent. Pensionsydelsen udbetales således med det fulde beløb, hvis pensionisten og eventuel ægtefælles/samlevers samlede indtægt ud over den sociale pension ikke overstiger 15.700 kr. for enlige (31.100 kr. for gifte og samlevende). Ved højere indtægter nedsættes pensionsydelsen gradvist efter den personlige tillægsprocent. Beløb under 200 kr. udbetales ikke.

Den supplerende pensionsydelse falder helt væk, når indtægten overstiger:

- 53.000 kr. for enlige folkepensionister
- 106.400 kr. pr. person for gifte og samlevende folkepensionister

Den supplerende pensionsydelse udbetales uden ansøgning til de folkepensionister, som ifølge kommunens indkomst- og formueoplysninger har ret til ydelsen.

6.1.4 Grundbeløb og pensionstillæg

Oversigt over danske pensionsbeløb

Fra 1. januar 2006 er de månedlige beløb højst:

	Enlige pensionister	Gifte og samlevende pensionister
Grundbeløb	4.836 kr.	4.836 kr.
Pensionstillæg	4.868 kr.	2.273 kr.
I ALT	9.704 kr.	7.109 kr.

6.1.5 Helbredstillæg

Helbredstillæg kan ydes til helbredsbedingede udgifter, når sygesikringen også giver tilskud (visse typer lægemidler og visse behandlinger og udgifter til tandlæge, fodterapeut, fysioterapeut, kiropraktor og psykolog).

Efter forudgående ansøgning kan der også bevilges helbredstillæg til briller, tandproteser og fodbehandlinger. Der skal søges særskilt om tillægget inden behandlingen påbegyndes.

For at få et helbredstillæg skal ansøgers og eventuel ægtefælles/samlevers likvide formue være under 56.800 (2006-sats) og den personlige tillægsprocent være større end 0.

Er den personlige tillægsprocent mindre end 100, nedsættes helbredstillægget med tillægsprocenten.

Eksempel: Hvis udgiften er 200 kr. er højst mulige tilskud 170 kr. ($200 \times 85\%$). Hvis den personlige tillægsprocent er 60 nedsættes tilskuddet til 102 ($200 \times 85\% \times 60\%$)

6.1.6 Varmetillæg

Folke- og førtidspensionister kan søge om varmetillæg som hjælp til betaling af varmeudgifter.

Varmetillægget gives, uanset om man bor til leje eller i en ejer- eller andelsbolig.

Varmetillægget:

- er skattefrit
- beregnes i forhold til den personlige tillægsprocent
- beregnes i forhold til andelen af varmeudgiftens størrelse
- beregnes på grundlag af de seneste 3 års varmeudgift.
- er uafhængigt af opvarmningsformen (el, gas, fjernvarme, olie, eller petroleum)
- gives uanset om ansøgeren har formue eller ej

6.1.7 Personlig tillægsprocent

Den personlige tillægsprocent bruges til at beregne helbrestillæg og varmetillæg. Tillægsprocenten er som udgangspunkt 100, hvilket giver fuldt tillæg.

Tillægsprocenten – og derved helbreds- og varmetillæg – bliver sat ned, hvis ansøgeren og/eller ægtefælle eller samlever tilsammen har indtægter udover social pension:

6.2 Norge og Sverige

6.2.1 Norge

Alderspension kan tilkendes tidligst fra den 1. i måneden efter det fyldte 67. år.

Pensionen reguleres efter størrelsen af anden fremtidig arbejdsindtægt end pension. Pensionen reduceres, hvis den fremtidige arbejdsindtægt pr. måned er så høj, at indtægten i løbet af 12 måneder vil overstige, hvad der svarer til 2 x grundbeløbet. Hvis den årlige arbejdsindtægt overstiger, hvad der svarer til 2 x grundbeløbet, bliver pensionen sat ned med et beløb svarende til 40 % af den overskydende indtægt.

Såfremt pensionisten har børn under 18 år og/eller ægtefælle, kan der gives et forsørgertillæg. Størrelsen af forsørgertillægget afhænger af, hvor stor den samlede indtægt (uden forsørgertillæg) er. Forsørgelsestillægget reduceres, hvis den samlede indtægt overstiger et vist beløb – fribeløbet.

6.2.2 Sverige

Den offentlige pension i Sverige er opdelt i et nyt og et gammelt system. Det nye system kaldes "Den allmänna pension". Det er den enkelte persons fødselsår, der afgør, hvilket system man tilhører. Er man født efter 1953, er man omfattet af det nye pensionssystem. Kun det nye system vil blive gennemgået i det følgende.

Den allmänna pension er baseret på livstidsindkomst, og størrelsen af pensionen bestemmes kun af, hvor meget man sammenlagt har tjent i løbet af sit arbejdsliv.

Allmänna pension består af 3 dele: indkomstpension, præmiepension og garantipension.

Indkomstpensionen er baseret på den sammenlagte indkomst, som pensionisten har haft før vedkommende blev pensioneret. Der optjenes 16 % af ens indkomst til indkomstpension, dog ikke mere end 16 % af 333.750 SEK pr. år.

Præmiepensionen er en del af den almindelige pension, som den berettigede selv kan placere i fonde. Af den pensionsberegrende indkomst går 2,5 % til præmiepension.

Garantipension er et supplement, som garanterer et minimumsbeløb, såfremt den berettigede kun har en lille eller ingen indkomstbaseret pension.

Man kan tidligst få pension, når man fylder 61 år. Jo længere man venter med at få udbetalt pensionen, jo større vil pensionsbeløbet blive. Man kan modtage pension samtidig med at man arbejder.

7 Skatte- og ensprisreform

I 2004 blev der vedtaget en skatte- og ensprisreform, som dels påvirkede borgernes skattebetalinger dels priserne på el, vand og varme.

Gruppen af pensionsmodtagere blev som andre borgere berørt økonomisk af denne omlægning, og skønt ændringerne af ensprissystemet gav og fortsat giver kommunale forskelle i de økonomiske konsekvenser for pensionsmodtagerne, har reformen samlet set medført økonomiske forbedringer i alle kommuner i 2005 og 2006.

7.1 Enlige pensionsmodtagere

I 2005 udgjorde den gennemsnitlige økonomiske nettoeffekt af reformen næsten 4.000 kr. for en enlig pensionist, hvor laveste nettoeffekt var beregnet til omkring 2.500 kr. pr. år og den højeste omkring 8.000 kr. pr. år.

I 2006 faldt den beregnede gennemsnitlige nettoeffekt til omkring 2.600 kr., primært som følge af takstændringer på grund af stigende energipriser. Samlet set er der i 2006 fortsat en positiv beregnet nettoeffekt for alle enlige pensionister varierende fra omkring 750 kr. pr. år i nogle kommuner til næsten 7.000 kr. pr. år i andre kommuner.

Den største nettoeffekt ses i begge år i de største kommuner og den laveste i de mindre.

Oversigt med de økonomiske nettoeffekter vedrørende enlige pensionister ses kommuneopdelt i bilag.

7.2 Parvise pensionsmodtagere

I 2005 udgjorde den gennemsnitlige økonomiske nettoeffekt af reformen mere end 8.000 kr. for et par hvor, begge var pensionsmodtagere. For denne gruppe pensionsmodtagere var den laveste nettoeffekt beregnet til næsten 7.000 kr. pr. år i nogle kommuner og den højeste mere end 12.000 kr. pr. år.

I 2006 faldt den beregnede gennemsnitlige nettoeffekt til omkring 7.000 kr., primært som følge af takstændringer på grund af de stigende energipriser. Samlet set er der i 2006 fortsat en positiv beregnet nettoeffekt for alle parvise pensionister varierende fra omkring mere end 5.000 kr. pr. år i nogle kommuner til over 11.000 kr. i andre kommuner. Som ved gruppen af enlige opnår pensionistpar i de største kommuner den højeste gennemsnitlige beregnede nettoeffekt af reformen og den laveste nettoeffekt ses i de mindre kommuner.

Oversigt med de økonomiske nettoeffekter vedrørende pensionister i parforhold ses kommuneopdelt i bilag .

7.3 Opsummering

Samlet set har pensionsmodtagerne i Grønland opnået økonomiske forbedringer, som følge af gennemførelsen af skatte- og ensprisreformen. Den største økonomiske effekt ses hos par i de større kommuner og den laveste for enlige pensionister i mindre kommuner.

Alle pensionsmodtagere, herunder modtagere af alderspension, har opnået større økonomiske forbedringer i levestandarden, som konsekvens af reformen. Dette forhold bør indgå i vurderingerne i forbindelse med udarbejdelsen af en pensionsreform.

8 Illustration af mulige fremtidige pensionsmodeller

I dette afsnit præsenteres de foreslåede pensionsmodeller. Der er foreslået følgende tre modeller:

- **Model 1: Fast grundbeløb samt et tillæg der reguleres efter størrelsen af anden indkomst**

I denne model består pensionen af et fast grundbeløb og et pensionstillæg. Selve grundbeløbet ligger fast og reguleres ikke. Derimod reguleres pensionstillægget på baggrund af størrelsen af anden indkomst. Det var denne model, som Siumut fremsatte forslag om på forårssamlingen 2006.

- **Model 2: Højt grundbeløb, der reguleres efter størrelsen af anden indkomst.**

Denne model er tilsvarende den allerede eksisterende ordning, hvorefter pensionen består af et grundbeløb, der reguleres på baggrund af anden indkomst, med mulighed for tildeling af personlige tillæg og børnetillæg. Der er dog den forskel, at grundbeløbet hæves betragtelig, og tildelingen af personlige tillæg objektiviseres, således at personlige tillæg kun tildeles i særlige tilfælde, og efter nærmere fastlagte kriterier. Der er beregnet på grundbeløb på 100.000 kr., 110.000 kr. og 120.000 kr. (efter de nugældende regler udgør grundbeløbet 88.812 kr.)

- **Model 3: Folkepensionsmodellen.**

Denne model svarer til den danske folkepensionsmodel, men tilpasset de grønlandske forhold. I den danske model er der mulighed for at yde et helbrestillæg til helbredsbedingede udgifter, eksempelvis medicin og tandlæge. Da al sygebehandling og medicin er gratis i Grønland, er der imidlertid ikke behov for et tillæg til helbredsbedingede udgifter.

Endvidere illustreres konsekvenserne ved de foreslåede pensionsmodeller i forhold til de nuværende regler for de tre kategorier af pensionister. Således gælder der i dag forskellige satser for pension for følgende tre kategorier af pensionister:

- Enlige pensionister
- Ægtepar/samboende hvor den ene er pensionist
- Ægtepar/samboende hvor begge er pensionister
-

8.1 Foreslåede pensionsmodeller

8.1.1 Model 1. Fast grundbeløb og tillæg

Modellen blev foreslået af landstingsmedlemmer fra Siumut og diskuteret på Forårssamlingen 2006.

Grundbeløbet foreslås fastsat til 60.000 kr. årligt for alle alderspensionister. Grundbeløbet skal ikke reguleres som følge af anden indkomst (bi-indkomst).

Pensionstillægget foreslås fastsat til 30.000 kr. årligt for enlige samt for gifte og samlevende, når kun den ene er berettiget til at få pension. Pensionstillægget foreslås fastsat til 24.000 kr. årligt per person, når begge er berettiget til at få pension.

Alderspension udgør med pensionstillægget 90.000 kr. årligt for en enig pensionist og for en pensionist i et parforhold. Alderspension udgør med pensionstillægget 168.000 kr. årligt for par, når begge er berettiget til at få pension.

8.1.1.1 Regulering af pensionstillægget

Regulering af pensionstillæg for enlige pensionister, samt regulering af pensionstillæg for gifte eller samboende pensionister, når kun den ene er berettiget til at få pension:

Ved bi-indkomst på op til 45.000 kr. årligt sker der ingen reduktion af pensionstillægget.

Ved bi-indkomst på mellem 45.000 kr. og 90.000 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 25 %, således at det udgør 22.500 kr. årligt.

Ved bi-indkomst på mellem 90.000 kr. og 135.000 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 50 %, således at det udgør 15.000 kr. årligt.

Ved bi-indkomst på mellem 135.000 kr. og 180.000 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 75 %, således at det udgør 7.500 kr. årligt.

Ved bi-indkomst på over 180.000 kr. bortfalder tillægspensionen, så pensionisten i dette tilfælde alene vil oppebære en pension fra det offentlige i form af grundbeløbet på 60.000 kr.

Regulering af pensionstillæg for gifte eller samboende pensionister, når begge er berettiget til at få pension:

Pensionstillæg reguleres efter følgende principper for par, når begge er berettiget til at få pension, som følge af at pensionisterne oppebærer bi-indkomst:

Ved en samlet bi-indkomst på op til 67.500 kr. årligt sker der ingen reduktion af pensionstillægget.

Ved en samlet bi-indkomst på mellem 67.500 kr. og 135.000 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 25 %, således at det udgør 36.000 kr. årligt.

Ved en samlet bi-indkomst på mellem 135.000 kr. og 202.500 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 50 %, således at det udgør 24.000 kr. årligt.

Ved en samlet bi-indkomst på mellem 202.500 kr. og 270.000 kr. årligt reduceres pensionstillægget med 75 %, således at det udgør 12.000 kr. årligt.

Ved en samlet årlig bi-indkomst på over 270.000 kr. bortfalder pensionstillægget, så pensionisterne i dette tilfælde alene vil oppebære en pension fra det offentlige i form af grundbeløbet til dem begge, hvilket dermed vil give dem en samlet årlig pension på 120.000 kr.

8.1.2 Model 2. Som nuværende med højere grundbeløb (120.000/160.000 kr.)

For enlige pensionister udgør grundbeløbet 120.000 kr. årligt. Pensionen reguleres ved en bi-indkomst på 28.000 kr. og derover efter regler svarende til i dag.

For par udgør grundbeløbet 160.000 kr. årligt. Pensionen reguleres ved en bi-indkomst på 42.000 kr. og derover efter regler svarende til i dag.

I beregningerne, der præsenteres senere, er de endvidere gennemført med grundbeløb på 100.000 og 110.000 kr. årligt for enlige, mens der for par i disse tilfælde er regnet med grundbeløb på henholdsvis 140.000 og 150.000 kr. årligt. Beregningerne for disse satser fremgår af bilag

8.1.3 Model 3. Folkepension

Folkepensionsmodellen lægger sig op af den danske folkepension, og består af et grundbeløb og et pensionstillæg. Dertil er der tillæg, som ydes i form af personlige tillæg og varmetillæg.

8.1.3.1 Grundbeløb og pensionstillæg

Grundbeløbet nedsættes kun, hvis pensionisten har indkomst ved personligt arbejde. Således nedsættes grundbeløbet ikke uanset størrelsen af kapitalindkomst, som pensionisten måtte have. Grundbeløbet udgør årligt 58.032 kr. i 2006.

Grundbeløbet nedsættes med 30 % af det beløb, som den årlige arbejdsindkomst er større end 241.700 kr., og bortfalder helt, når den årlige arbejdsindkomst er 431.400 kr. eller derover.

Pensionstillægget beregnes på grundlag af pensionistens og en eventuel ægtefælles/samboendes samlede bi-indkomst udover pensionen. I beregningen af pensionstillægget medtages både arbejds- og kapitalindkomst som bi-indkomst. Pensionstillægget udgør årligt 58.416 kr. for enlige i 2006, mens det udgør 27.276 kr. for gifte eller samlevende pensionister.

Det fulde pensionstillæg udbetales, såfremt den årlige bi-indkomst er mindre end 107.100 kr. for gifte/samboende, mens det er 53.300 kr. for enlige.

Er bi-indkomsten større, nedsættes tillægget med 30 % af det beløb, der overstiger henholdsvis 107.100 kr. og 53.300 kr. Får begge ægtefæller/samboende pension, nedsættes tillægget med 15 % hos hver ægtefælle/samboende.

Pensionstillægget bortfalder helt, når den årlige indtægt ud over folkepensionen er:

- 283.400 kr. for gifte/samboende hvor begge modtager pension
- 196.300 kr. for andre gifte/samboende
- 244.300 kr. for reelt enlige

8.1.3.2 Personlige tillæg og varmetillæg

De personlige tillæg kan gives efter ansøgning til rimelige og nødvendige udgifter. Det kan være helt nødvendige anskaffelser til hjemmet, eller det kan være udgifter, der skyldes dårligt helbred. De gives enten som et engangstillæg eller som en løbende ydelse.

Efter ansøgning beregnes de personlige tillæg på grundlag af pensionistens og en eventuel ægtefælle/samlevers samlede indkomst ud over pensionen.

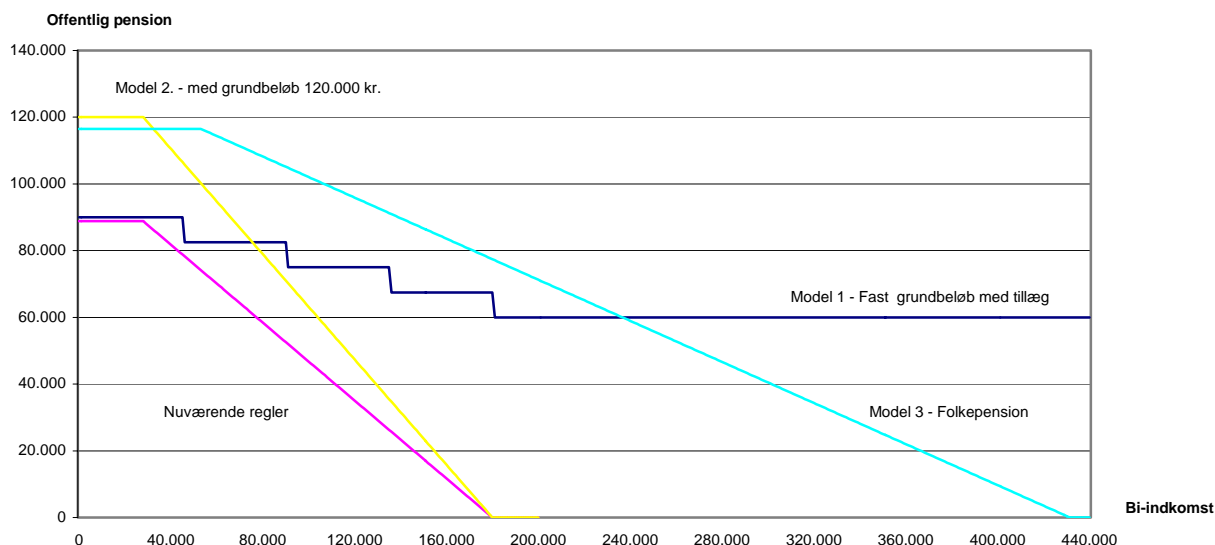
Varmetillægget ydes ud fra en personlig tillægsprocent, som ikke har sammenhæng med ovennævnte personlige tillæg. Den personlige tillægsprocent er som udgangspunkt 100, hvilket giver fuldt tillæg, men den nedsættes, hvis ansøgeren og/eller ægtefælle/samboende har indkomst udover pension.

Varmetillægget kan ydes, uanset om man bor til leje eller i en ejer- eller andelsbolig. Udover den personlige tillægsprocent, så beregnes varmetillægget i forhold til andelen af varmeudgiftens størrelse af de samlede udgifter og på grundlag af de seneste tre års varmeudgift. Varmetillægget er uafhængigt af opvarmningsformen (el, gas, fjernvarme mv.) og gives uanset om ansøgeren har formue eller ej.

8.2 Illustration

Nedenstående figur viser størrelsen af offentlig pension til enlige pensionister som funktion af deres bi-indkomst, hvor det er vist for de nuværende regler samt for de tre foreslåede modeller.

Tabel 4. Offentlig pension til enlige som funktion af Bi-indkomst

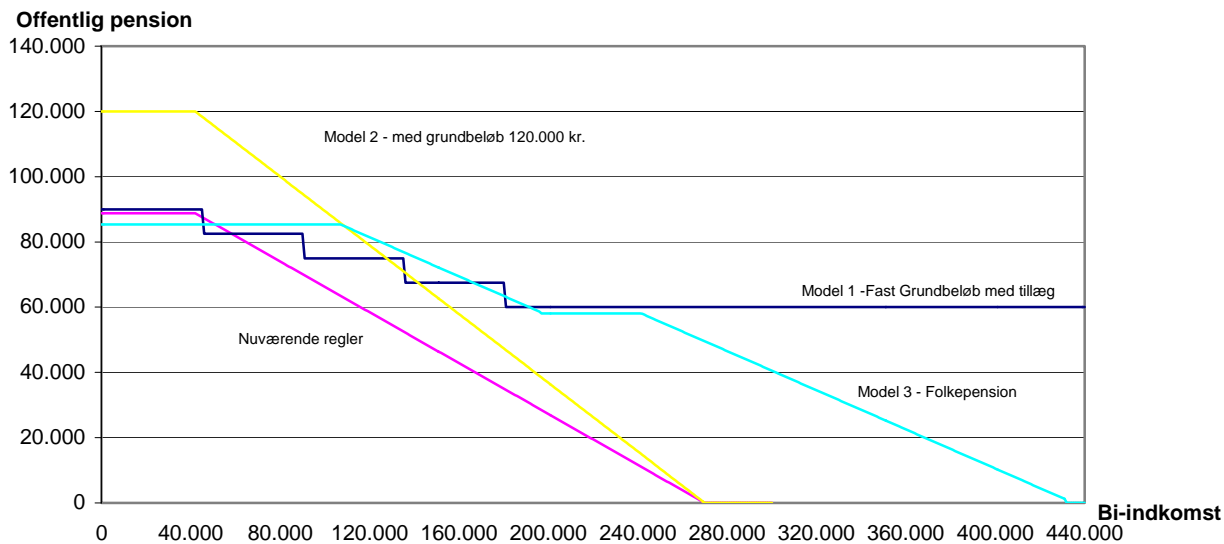

Det fremgår af figuren, at for den enlige pensionist uden eller med en mindre bi-indkomst vil den offentlige pension ved indførelse af model 1 nærmest være uændret i forhold til i dag. Denne pensionist vil tilsvarende få godt 35 % eller 31.000 kr. mere i offentlig pension om året ved at bevare de nuværende regler, men med et højere grundbeløb på 120.000 kr. (Se bilag for illustration med grundbeløb på 100.000 kr. og 110.000 kr. samt for par).

Modsat gælder det for den enlige pensionist med en høj bi-indkomst, som vil være væsentligt bedre stillet ved indførelse af model 1, mens ændringen i størrelsen af den offentlige pension vil være begrænset eller uændret med et højere grundbeløb på 120.000 kr. for denne pensionist.

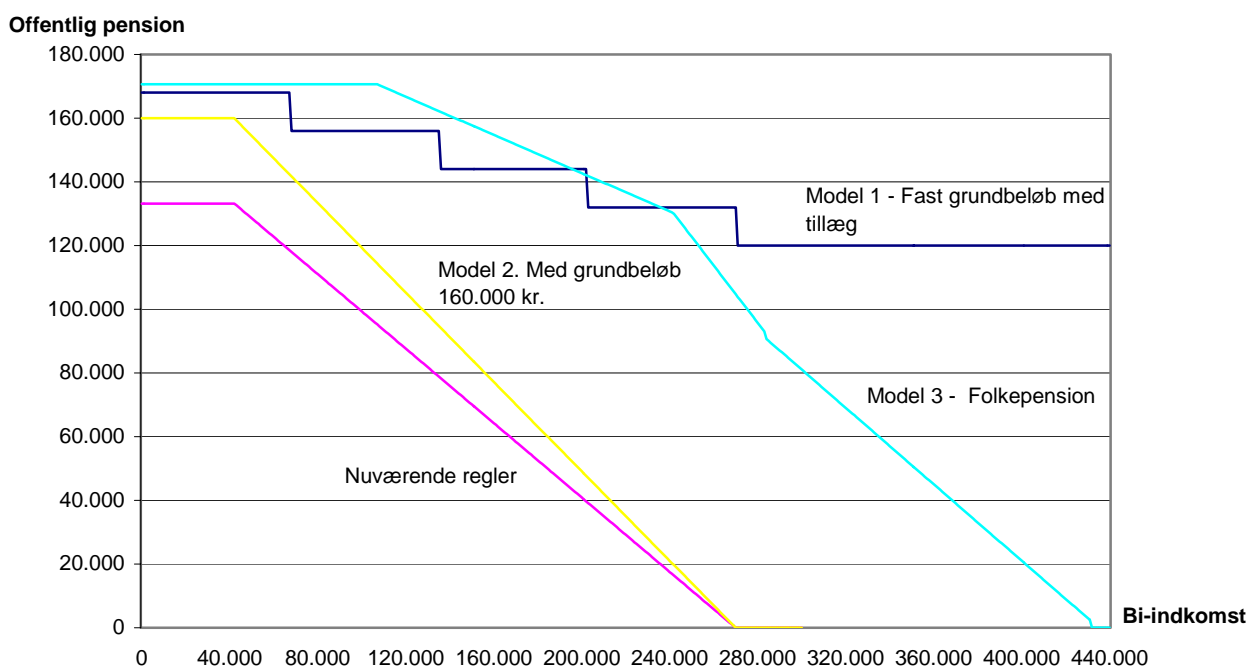
For model 3 om en folkepension skal det understreges, at bi-indkomst i form af kapital- og arbejdsindkomst modregnes i pensionstillægget, mens det kun er bi-indkomst i form af arbejdsindkomst som modregnes i grundbeløbet. I ovenstående illustration ville den danske folkepension derfor minde mere om model 1, såfremt bi-indkomsten var antaget hovedsagelig at bestå af kapitalindkomst.

Tabel 5. Offentlig pension til pensionist i ægteskab som funktion af Bi-indkomst

De forskellige pensionsmodeller har nogenlunde de samme effekter for pensionisten, som er i ægteskab eller samboende, hvor partneren ikke er pensionist, som pensionsformerne har for den enlige pensionist. Dette fremgår af ovenstående figur, som minder om den foregående figur, som viste konsekvenserne for den enlige pensionist.

Tabel 6. Offentlig pension til ægtepar (begge pensionister) som funktion af Bi-indkomst

Ovenstående figur viser størrelsen af offentlig pension til ægtepar/samboende, som funktion af deres bi-indkomst, hvor de begge er pensionister.

Det fremgår, at for denne gruppe vil de, uden eller med en mindre bi-indkomst blive væsentligt bedre stillet end i dag, mens pensionister med høj bi-indkomst vil være klart bedre stillet ved indførelse af model 1 i forhold til de nuværende regler.

Således gælder det for model 1, at for pensionister uden eller med en mindre bi-indkomst, da vil den være væsentligt mere fordelagtig for ægtepar/samboende, hvor begge er pensionister end for de andre kategorier af pensionister i forhold til de nuværende regler.

Ligeledes gælder det her, at den danske folkepension ville ligne model 1, såfremt bi-indkomsten var antaget til hovedsagelig at bestå af kapitalindkomst, som ikke ville blive modregnet i grundbeløbet.

Endvidere gælder det generelt for model 1, at måden pensionstillægget reduceres på ved stigende bi-indkomst, må betegnes som mindre hensigtsmæssigt. Såfremt man har en bi-indkomst på 45.000 kr., er pensionstillægget 30.000 kr., mens det reduceres til 22.500 kr. ved en bi-indkomst på 45.001 kr., og tilsvarende reduceres ved højere bi-indkomster. En tilsvarende reduktion som i dag af den offentlige pension forekommer at være mere hensigtsmæssig for pensionstillægget.

8.3 Opsummering

Det fremgår af figurerne, at model 1 vil være en fordel for velstillede pensionister med høj bi-indkomst, mens for dem uden eller med en mindre bi-indkomst, da vil den offentlige pension nærmest være uændret i forhold til i dag. Dette gælder dog ikke for pensionister, som er gift eller samboende, hvor de begge er pensionister. For denne gruppe vil også de mindre velstillede pensionister blive væsentligt bedre stillet ved model 1 i forhold til i dag.

Model 2, pensionsmodellen med et højere grundbeløb, vil i modsætning til model 1 være en fordel for de mindre velstillede pensionister i forhold til i dag, mens de velstillede pensionister vil få uændrede eller svagt forbedrede forhold set i relation til deres situation i dag.

Endvidere gælder det generelt for model 1, at måden pensionstillægget reduceres på ved stigende bi-indkomst må betegnes som mindre hensigtsmæssigt. En reduktion af pensionstillægget tilsvarende den offentlige pension i dag forekommer at være mere hensigtsmæssig.

Model 3, Folkepensionsmodellen, vil medføre en betydelig forbedring for alle pensionister.

8.4 Samspil mellem pensionsmodellerne og de personlige tillæg

I 2001 gennemførte HS ANALYSE en undersøgelse af de grønlandske kommuners principper og praksis omkring udbetaling af personlige tillæg til pensionister.

Den overordnede konklusion i undersøgelsen var, at kommunerne generelt anvender et fast rådighedsbeløb for enlige og par, som de skal have til rådighed hver måned. Således anvendes de personlige tillæg overvejende til at hjælpe de mindre velstillede pensionister, som har ingen eller en lav bi-indkomst, så de opnår en rimelig levestandard.

Udgifterne til de personlige tillæg afholdes udelukkende af kommunerne. I 2001 udbetalte kommunerne 14,1 mio. kr. i personlige tillæg, hvilket udgjorde godt 5 % af det samlede grundbeløb til pensionisterne i 2001. De personlige tillæg blev tildelt 59 % af pensionisterne.

Indførelse af en af de foreslåede pensionsmodeller vil påvirke størrelsen og praksis omkring udbetaling af personlige tillæg i kommunerne, da størrelsen af den offentlige pension vil ændre sig markant. Hvordan og i hvor stor udstrækning størrelsen af de personlige tillæg vil ændre sig, er det i sagens natur ikke muligt at foretage en klar konklusion for.

Kommunernes udgifter til personlige tillæg må dog forventes at falde ved indførelse af en af de foreslåede pensionsmodeller, da model 1 og model 2, med grundbeløb på 120.000 kr., stort set stiller samtlige pensionister, som vil modtage offentlig pension, bedre end de er i dag.

Et fald i kommunernes udgifter til personlige tillæg må forventes at være mest markant for model 2 med grundbeløb på 120.000 kr., da det vil være en markant stigning på godt 35 % eller 31.000 kr. årligt i den offentlige pension for de pensionister, som har ingen eller en lav

bi-indkomst. Eftersom det fortrinsvis er denne gruppe af pensionister, som modtager personlige tillæg, så kan de personlige tillæg i kommunerne, forventes at falde betydeligt ved denne pensionsmodel. Således vil en stigning i den offentlige pension på 31.000 kr. årligt betyde, at den enkelte pensionist efter skat vil opnå en stigning i rådighedsbeløbet på godt 1.500 kr. om måneden. Såfremt kommunerne ikke tilsvarende øger det månedlige rådighedsbeløb med 1.500 kr., som de tildeler personlige tillæg efter, så vil en del af stigningen i den offentlige pension indirekte ende som et tilskud til kommunerne i form af de vil have færre udgifter til personlige tillæg.

Eftersom model 1 tilsvarende kun vil betyde en årlig stigning på godt 1.000 kr. i den offentlige pension for de pensionister, som har ingen eller en lav bi-indkomst, så kan denne model kun antages at medføre et ubetydeligt fald i kommunernes udgifter til personlige tillæg. Da model 1 endvidere er en væsentlig fordel for de velstillede pensionister, så er der mulighed for, at denne model vil medføre en stigning i kommunernes udgifter til personlige tillæg. Dette såfremt kommunerne vælger at øge de rådighedsbeløb, som de tildeler personlige tillæg ud fra, såfremt de ønsker at mindske den øgede økonomiske ulighed mellem pensionisterne, som model 1 vil medføre.

8.5 Administrative konsekvenser

I forbindelse med en eventuel omlægning af alderspensioner i Grønland må det forudsættes at der gennemføres en analyse af de administrative konsekvenser af ændringerne. Der kan være forskellige administrative byrder for hjemmestyre og kommune alt efter den pensionsmodel der vælges indført og i nærværende redegørelse er denne dimension ikke analyseret. En sådan undersøgelse vil involvere både Grønlands Hjemmestyre og KANUKOKA, idet f.eks. de personlige tillæg som alderspensionister kan modtage, tildeles efter vurdering i den enkelte kommune. En pensionsmodel der giver pensionisterne en fast månedlig pensionsudbetaling der administreres centralt vil alt andet lige indebære en lav administrativ byrde, hvor pensionsmodeller med en række særlige personlige tillæg kræver individuel sagsbehandling med en større administrativ udgift til følge.

8.6 Pristalsregulering af pensioner

I den nuværende model for alderspensioner i Grønland er der ikke indlagt automatisk pris- og lønregulering. Ved at pristalsregulere alderspension automatisk vil pensionsmodtagerne blive sikret at de fastholder købekraften af deres pension. Ved en pris- og lønregulering af alderspensioner sikres pensionisterne at deres indkomstforhold følger den almindelige pris- og lønudvikling der er i samfundet, hvorfor det ved en pris- og lønregulering af sociale ydelser er det muligt at fastholde nuværende indkomstforhold i samfundet.

Uanset om der vælges pristals- eller pris- og lønregulering vil et sådant valg indebære øgede udgifter til alderspensioner og et stigende behov for finansiering. Denne øgede udgift vil skulle dækkes af f.eks. stigende skatter i samfundet eller omprioriteringer hvor finansieringen kan ske ved at reducere bevillingerne på andre områder.

9 Beregninger på de foreslåede pensionsmodeller

I nærværende afsnit præsenteres beregninger udført af Grønlands Statistik på de foreslåede pensionsmodeller, som blev præsenteret og illustreret i sidste afsnit. For modellen med et grundbeløb på 120.000 kr. (160.000 kr. pensionistpar) er der tillige gennemført beregninger med grundbeløb på 100.000 kr. (140.000 kr. pensionistpar) og 110.000 kr. (150.000 kr. pensionistpar).

Beregningerne er gennemført ud fra to pensionsaldrer. Den første er en pensionsalder på 63 år, som den nuværende, mens den anden er ud fra en foreslået pensionsalder på 65 år. Dermed bliver udgiftsniveauet sammenligneligt, såfremt det ønskes at hæve pensionsalderen til 65 år.

Endvidere er der set bort fra udgifterne til personlige tillæg, der som skrevet tidligere udgør godt 5 % af det samlede udgiftsniveau for området. Dette for at gøre de beregnede udgiftsniveau mellem de nuværende forhold og de foreslåede pensionsmodeller bedre sammenlignelige. Således vides det ikke hvorledes størrelsen og kriterierne for tildeling af de personlige tillæg i kommunerne vil ændre sig ved indførelse af en ny pensionsmodel, hvilket der blev redegjort for i sidste afsnit. Det samlede udgiftsniveau finansieres i forholdet 90/10 % af henholdsvis Grønlands Hjemmestyre og de grønlandske kommuner.

Nedenstående tabel viser det samlede udgiftsniveau ved de nuværende forhold og ved de foreslåede pensionsmodeller. Beregningerne er udført på baggrund af de faktiske pensionsydelse i 2004 for de nuværende forhold. Antallet af beregnede modtagere i de foreslåede pensionsmodeller er estimeret på baggrund af befolkningsstatistikken for 2004, hvor alle, der var eller blev pensionsberettede dette år, er medtaget. Dermed kan det samlede udgiftsniveau ved de foreslåede pensionsmodeller beregnes.

Tabel 7. Udgiftsniveau til pension ved pensionsalder på 63 år, i mio. kr.

Pensionsmodel	Antal modtagere	Udgiftsniveau, mio. kr.
Nuværende forhold	3.590	243
Model 2 Som nuværende - grundbeløb på 100.000 kr.	3.748	296
Model 2 som nuværende - grundbeløb på 110.000 kr.	3.748	324
Model 2 som nuværende - grundbeløb på 120.000 kr.	3.748	351
Model 1 Fast grundbeløb med tillæg	4.262	349
Model 3 Folkepension	4.010	406

Kilde: Grønlands Statistik

Det fremgår af tabellen, at udgiftsniveauet til pension ved model 1 og model 2 med grundbeløb på 120.000 kr. begge er i niveauet 350 mio. kr. om året, hvilket er en stigning på lidt over 100 mio. kr. i forhold til udgiftsniveauet i dag. Endvidere reduceres udgiftsniveauet

omkring 25-30 mio. kr. for hver 10.000 kr. man sænker grundbeløbet i modellen med grundbeløb på 120.000 kr.

Indføres der i Model 2 et minimumsbeløb på eksempelvis 36.000 kr., således at alle pensionister vil modtage minimum 36.000 kr. uanset størrelsen af anden indkomst, vil udgiftsniveauet være ca. 373 mio. kr. årligt.

Mens udgiftsniveauet ved model 1 og model 2 med grundbeløb på 120.000 kr. således er nogenlunde ens, så er der væsentlig forskel i antallet af modtagere under de to pensionsmodeller, som det fremgår af tabellen.

Denne forskel i antallet af modtagere betyder, at en pensionist ved model 1 i gennemsnit modtager godt 82.000 kr. om året i pension, mens en pensionist tilsvarende vil modtage 93.700 kr. i gennemsnit ved model 2 med grundbeløb på 120.000 kr. Denne model vil dermed i væsentligt større grad end model 1 tilgodese de dårligst stillede pensionister, som har lav eller ingen bi-indkomst.

Pensionsmodel 3 med "Dansk folkepension" vil medføre en stigning i udgiftsniveauet på 163 mio. kr. i forhold til de nuværende forhold. Modellen vil give en stor stigning i antallet af modtagere. Denne stigning er dog væsentligt mindre end stigningen i antallet af modtagere under model 1. Hver pensionist vil i gennemsnit modtage 101.300 kr. under modellen "Dansk folkepension", såfremt denne er berettiget til at modtage pension.

9.1 Pensionsalder på 65

En ændring af pensionsalderen fra de nuværende 63 til 65 år vil under de nuværende forhold betyde, at antallet af modtagere af pension vil reduceres med godt 550 personer, mens udgiftsniveauet forventes at falde med godt 31 mio. kr. om året. Dette fremgår af nedenstående tabel.

Table 8. Udgiftsniveau til pension ved pensionsalder på 65 år, i mio. kr.

Pensionsmodel	Antal modtagere	Udgiftsniveau, mio. kr.
Nuværende forhold	3.052	212
Model 2 som nuværende - grundbeløb på 100.000 kr.	3.144	252
Model 2 som nuværende - grundbeløb på 110.000 kr.	3.144	275
Model 2 som nuværende - grundbeløb på 120.000 kr.	3.144	299
Model 1 – fast grundbeløb med tillæg	3.432	286
Model 3 - Folkepension	3.291	336

Kilde: Grønlands Statistik

For model 1 vil en pensionsalder på 65 år tilsvarende betyde et fald i antallet af modtagere af pension med 830 personer, mens udgiftsniveauet forventes at falde med godt 64 mio. kr. om året.

For model 2 med grundbeløb på 120.000 kr. vil en pensionsalder på 65 tilsvarende betyde et fald i antallet af modtagere af pension med 600 personer, mens udgiftsniveauet forventes at falde med ca. 52 mio. kr. om året. Endvidere reduceres udgiftsniveauet omkring 25 mio. kr. for hver 10.000 kr., man sænker grundbeløbet i modellen med grundbeløb på 120.000 kr.

Indføres der et minimumsbeløb i model 2 på 36.000 kr. årligt, vil det ved en pensionsalder på 65 år koste 265 mio. kr. årligt.

Endelig vil en pensionsalder på 65 tilsvarende ved model 3 – Folkepension - betyde at antallet af modtagere af pension vil reduceres med godt 725 personer, mens udgiftsniveauet forventes at falde med ca. 70 mio. kr. om året.

Beregningerne er foretaget på baggrund af befolkningsstatistikken for 2004, som skrevet indledningsvist. Over tid vil befolknings sammensætningen ændre sig, hvilket også vil ændre udgiftsniveauet.

9.2 Effekt på skatteprovenuet og for kommunerne

En stigning i udgiftsniveauet til offentlig pension vil have en betydelig effekt på skatteprovenuet for Hjemmestyret og kommunerne, da de højere pensioner medfører større skatteindtægter.

Eftersom der i de foreslåede ændringer analyseres på indkomstændringer over det skattefrie bundfradrag på 48.000 kr. samt standardfradraget, så kan de foreslåede ændringer beskrives med udgangspunkt i den gældende gennemsnitlige vægtede skattesats på 43 %.

Skattesatsen på 43 % består af en landsskat, kommuneskat og fælles kommunalskat. De tre satser er henholdsvis 11, 26 og 6 %, hvorfor der i det følgende regnes med en samlet kommuneskat på 32 %.

Nedenstående tabel viser effekten på udgiftsniveauet og skatteprovenuet samt nettoeffekten for Hjemmestyret/Landskassen ved de foreslåede modeller. Som skrevet tidligere, så finansieres udgifterne til pension i forholdet 90/10 % af henholdsvis Hjemmestyret og kommunerne.

Tabel 9. Effekt for Hjemmestyret/Landskassen ved pensionsalder på 63 år, i mio. kr.

Pensionsmodel	Ændring i udgiftsniveau	<i>Heraf Landskassen</i>	Ændring i skatteprovenu	<i>Heraf Landskassen</i>	Nettoeffekt
Nuværende forhold	0	0	0	0	0
Model 2 - som nuværende – grundbeløb på 100.000 kr.	53	48	23	6	42
Model 2 – som nuværende – grundbeløb på 110.000 kr.	81	73	35	9	64
Model 2 - som nuværende – grundbeløb på 120.000 kr.	108	97	46	12	85
Model 1 – fast grundbeløb med tillæg	106	95	46	12	84
Model 3 Folkepension	165	149	71	18	131

Kilde: Grønlands Statistik

Det fremgår af ovenstående tabel, at nettoeffekten for Hjemmestyret/Landskassen ved de foreslåede modeller vil variere fra 42 til 131 mio. kr., hvilket er det reelle finansieringsbehov for Hjemmestyret/Landskassen ved de foreslåede modeller.

Nedenstående tabel viser effekten på udgiftsniveauet og skatteprovenuets samt nettoeffekten for kommunerne ved de foreslåede modeller.

Tabel 10. Effekt for kommunerne ved pensionsalder på 63 år, i mio. kr.

Pensionsmodel	Ændring i udgiftsniveau	Heraf kommunal andel	Ændring i skatteprovenu	Heraf kommunal andel	Nettoeffekt
Nuværende forhold	0	0	0	0	0
Model 2 - som nuværende – grundbeløb på 100.000 kr.	53	5	23	17	-12
Model 2 - som nuværende – grundbeløb på 110.000 kr.	81	8	35	26	-18
Model 2 - som nuværende – grundbeløb på 120.000 kr.	108	11	46	35	-24
Model 1 – Fast grundbeløb med tillæg	106	11	46	34	-23
Model 2 Folkepension	165	16	71	53	-37

Kilde: Grønlands Statistik

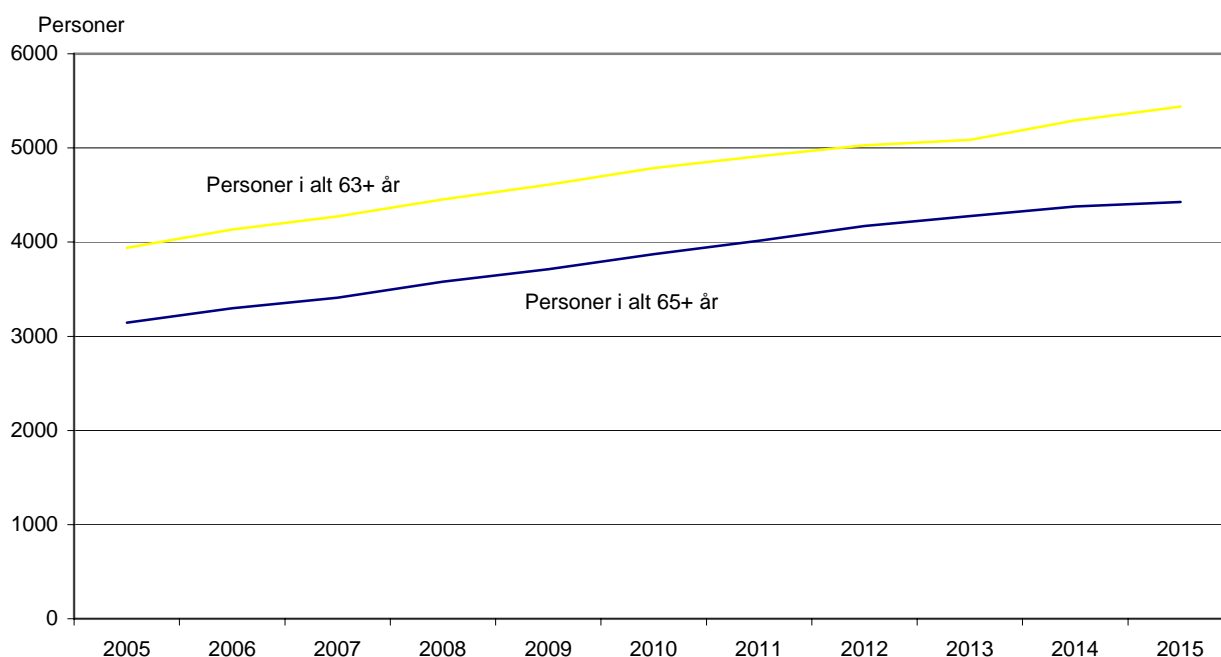
Det fremgår af ovenstående tabel, at nettoeffekten for kommunerne vil være positiv ved samtlige foreslåede modeller, da kommunernes øgede skatteprovenu vil overstige det øgede udgiftsniveau.

Den samlede nettoeffekt for Hjemmestyret og kommunerne set under et vil dermed variere fra 30 til ca. 95 mio. kr. ved de foreslåede modeller, hvilket dermed er det samlede finansieringsbehov.

9.3 Fremskrivning

På baggrund af befolkningsprognosen fra Grønlands Statistik præsenteres her en fremskrivning af befolkningen i pensionsalderen for år 2005 til 2015, og hvilken indflydelse befolkningsprognosen kan forventes at have på det fremtidige udgiftsniveau for området skitseres.

Tabel 11. Befolkningsprognose for 2005 til 2015

Kilde: Grønlands Statistik

Ovenstående figur viser befolkningsprognosen fra Grønlands Statistik for perioden 2005 til 2015, hvor det er opdelt i kategorier efter aldersklasserne over henholdsvis 63 og 65 år. Befolkningen er opgjort 1. januar hvert år, så der er ikke noget overlap med befolkningsstatistikken for 2004, som blev anvendt ved beregningerne på pensionsmodellerne.

Det fremgår af figuren, at der forventes en stigning i antallet af personer på godt 1.500 personer i aldersklassen over 63 år, mens der tilsvarende forventes en stigning på 1.300 personer i aldersklassen over 65 år. Dette er for begge aldersklasser en stigning i antal personer på godt 40 % for perioden 2005 til 2015.

I befolkningsprognosen er der en forventet årlig nettoudvandring på 15 personer over 63 år indarbejdet, mens der tilsvarende forventes en nettoudvandring på 9 personer om året over 65 år. For gruppen af personer over 50 år er der observeret en årlig nettoudvandring på 74 personer om året. Således er der mange, som fraflytter Grønland før de når pensionsalderen.

Såfremt der antages en uændret indkomst og indkomstfordeling i det grønlandske samfund i 2015 i forhold til i dag, så kan det forventede udgiftsniveau i 2015 ved de forskellige pensionsmodeller fremskrives jf. nedenstående tabel, som er en simpel fremskrivning af den tidligere tabel med den forventede udvikling i antallet af personer over 63 år fra 2005 til 2015. Fremskrivningen er foretaget med 38,0 %, som er den stigning der forventes i antallet af personer over 63 år fra 2005 til 2015.

Tablet 12. Forventet udgiftsniveau til pension i år 2015 ved pensionsalder på 63 år, i mio. kr.

Pensionsmodel	Antal modtagere	Udgiftsniveau, mio. kr.
Nuværende forhold	4.955	335
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 100.000 kr.	5.173	409
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 110.000 kr.	5.173	447
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 120.000 kr.	5.173	484
Model 1 - Fast grundbeløb med tillæg	5.882	482
Model 3 - Folkepension	5.535	560

Kilde: Grønlands Statistik

Af tabellen fremgår det, at det forventede udgiftsniveau vil stige betydeligt - 38,0 % - ved samtlige pensionsmodeller.

Antagelsen om uændret indkomst over en 10-årig periode forekommer ikke fuldt realistisk. Således må indkomsten forventes at stige betydeligt over denne periode, hvilket vil reducere udgiftsniveauet. Modsætningsvis er der ikke forudsat nogen dyrtidsregulering af pensionerne i redegørelsen. Disse to forhold vil til dels udligne hinanden.

Det forventede udgiftsniveau i tabellen skal betragtes som udgiftsniveauet i 2015 i dagens priser, såfremt befolkningsprognosen for 2005 til 2015 er tilnærmelsesvis korrekt.

Såfremt pensionsalderen i 2015 bliver ændret fra 63 til 65 år, så vil det forventede udgiftsniveau i 2015 blive reduceret med 37 mio. kr. under de nuværende forhold, hvilket fremgår af nedenstående tabel.

Table 13. Expected expenditure level for pension in 2015 at pension age of 65 years, in million kroner.

Pensionsmodel	Antal modtagere	Udgiftsniveau, mio. kr.
Nuværende forhold	4.298	298
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 100.000 kr.	4.427	355
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 110.000 kr.	4.427	387
Model 2 - som nuværende - grundbeløb på 120.000 kr.	4.427	420
Model 1 – Fast grundbeløb med tillæg	4.833	402
Model 3 - Folkepension	4.634	474

Kilde: Grønlands Statistik

For the proposed new pension models the expected expenditure level in 2015 will be reduced by amount from 54 to 86 million kroner, provided the pension age is changed from 63 to 65 years.

10 Konklusion

Arbejdsgruppen håber, at der tages positivt imod pensionsredegørelsen, og at den bruges, til at danne grundlag for en konstruktiv politisk debat om, hvordan pensionsområdet kan se ud i fremtiden.

Redegørelsens indhold er møntet på en fremtidig revision af pensionsområdet, og skal danne grundlaget for en politisk stillingtagen på Efterårssamlingen 2006 om hele pensionsområdets fremtid. Der skal tages stilling til fremtidige prioriteringer på området. Redegørelsen belyser fordele og ulemper ved nye måder at opbygge pensionssystemet på, samt vurderer de økonomiske og samfundsmæssige konsekvenser af de mulige ændringerne.

Det er vigtigt, at der dannes et bredt flertal for en langsigtet revision af området. En forbedring af alderspensionisternes forhold har længe været et prioriteret område for alle partierne i Landstinget, og er blevet diskuteret på de sidste mange landstingssamlinger.

Det er en af Landsstyrets målsætninger at medvirke til en forbedring af levevilkårene for landets ældre medborgere, der modtager offentlig pension. Landsstyret har i den forbindelse, primært haft fokus på at forbedre forholdene for de svage pensionister. Dette har været udgangspunktet for redegørelsens arbejde. Hvordan skaber man bedre vilkår for vort lands pensionister, så de har en sådan rimelig levestandard, som de har fortjent efter et langt og hårdt arbejdsliv.

Redegørelsens vigtigste konklusioner:

Det fremgår af redegørelsen, at Model 1 primært vil være en fordel for velstillede pensionister med en høj bi-indkomst, mens at for pensionister uden eller med en mindre bi-indkomst, da vil den offentlige pension nærmest være uændret i forhold til i dag. Dette gælder dog ikke for pensionister, som er gift eller samboende, hvor de begge er pensionister. For denne gruppe vil også de mindre velstillede pensionister blive væsentligt bedre stillet ved model 1 i forhold til i dag. Pensionsmodellen tilgodeser til gengæld ønsket om, at alle har krav på at modtage alderspension.

Model 2 er den pensionsmodel, som bedst tager højde for hensynet om, at de svage pensionister skal have den største forbedring af deres levevilkår. De velstillede pensionister vil derimod få uændrede eller svagt forbedrede forhold set i relation til deres situation i dag. Pensionsmodellen har et indtægtsbestemt grundbeløb, som er forhøjet i forhold til de beløb, der gælder i dag. Samtidig ændres betingelserne for tildeling af personlige tillæg, således at pensionisten umiddelbart kan se, hvad vedkommende vil få udbetalt i pension.

Det fremgår af tabel 7, at udgiftsniveauet til pensionsområdet ved model 1 og model 2 med grundbeløb på 120.000 kr. begge er i niveauet 350 mio. kr. om året, hvilket er en stigning på lidt over 100 mio. kr. i forhold til udgiftsniveauet i dag. Valget mellem model 1 og model 2, som er lige dyre, er spørgsmålet om man vil tilgodese de svageste pensionister, eller tilgodese at alle har krav på at modtage pension efter et aktivt erhvervsliv.

Model 3, Folkepensionsmodellen, vil medføre en stigning i udgiftsniveauet på 164 mio. kr. i forhold til de nuværende forhold. Modellen vil give en stor stigning i antallet af modtagere af

pension, således at der er flere velstillede pensionister, der udover en tjenestepension også vil modtage offentlig pension. Model 3 vurderes til at være dyr og til ikke i tilstrækkeligt omfang at tilgodese de svageste pensionister.

Det er arbejdsgruppens anbefaling, at det gældende system med personlige tillæg og faste rådighedsbeløb ændres. Den enkelte pensionist skal være sikret et fast beløb i pension, som er umiddelbart gennemskuelig for pensionisten. Pensionen skal ikke være afhængig af, hvilken kommune man bor i og om man har høje faste udgifter. Der skal dog i særlige tilfælde fortsat være mulighed for at tildele personlige tillæg ud fra en individuel behovsvurdering. Et sådan system gør det endvidere lettere, at styre pensionens størrelse fra centralt hold, da man undgår samspilsproblemer med kommunernes regulering af rådighedsbeløbet.

Der skal også tages hensyn til de administrative konsekvenser for kommunerne og det offentlige, som skal undersøges nærmere.

Der bliver endvidere flere og flere ældre i Grønland, og folk lever i længere og længere tid. Pensionsudgifterne vil derfor stige støt de næste mange år. Folk er samtidig ved godt helbred i længere tid og ønsker at beholde en tilknytning til arbejdsmarkedet længere op i alderen. Der er derfor ikke længere det samme behov for at blive pensioneret som 63-årig, ligesom der er behov for en større arbejdsstyrke til at forsørge den del af grønlands befolkning, der er uarbejdsdygtig.

Det er derfor hensigtsmæssigt, at tage stilling til om pensionsalderen skal hæves til 65 år. Ældre, der er nedslidte gennem et langt og hårdt arbejdsliv, har dog fortsat muligheden for at modtage førtidspension som 63-årig eller på et tidligere tidspunkt, ligesom efter den gældende ordning.

Endvidere lægges der op til, at man ved en revision af området for offentlige pension, samtidig reviderer førtidspensionsområdet og får adskilt de to områder i hver sin landstingsforordning. Det giver mulighed for en målrettet indsats over for begge grupper, hvor der særligt kan tages hensyn til de forskellige behov, modtagere af henholdsvis alderspension og førtidspension har.

Det er også væsentligt, at der bliver taget stilling til princippet om, at pensionens størrelse (også) er afhængig af ægtefælle/samlevers indkomst.

Samtidig skal det besluttes om pensionen i fremtiden skal pristalsreguleres. Fordelen ved at pristalsregulere pensionen er, at man kan sikre at pensionisternes købekraft ikke forringes over tid.

På baggrund af redegørelsen er det arbejdsgruppens anbefaling at:

- Pensionsalderen hæves til 65 år
- Reglerne om alders- og førtidspension adskilles
- Det eksisterende system med personlige tillæg og faste rådighedsbeløb ændres
- Der indføres en model svarende til redegørelsens Model 2, hvorefter pensionen består af et grundbeløb der reguleres på baggrund af størrelsen af anden indtægt. Der kan i

særlige tilfælde tildeles personlige tillæg ud fra fastlagte kriterier. Denne model giver alle pensionister en økonomisk forbedring, men først og fremmest de svagest stillede.

- Pensioner pristalsreguleres.

BILAG

Bilag 1. Eksempler på indtægter, udgifter og rådighedsbeløb for pensionister

I nedenstående tabeller er der opstillet en række konkrete eksempler på, hvorledes pensionister kan være stillet rent økonomisk i henholdsvis Tasiilaq og Upernavik.

De opstillede eksempler er baseret på konkrete tilfælde, og er således ikke et udtryk for, hvorledes pensionister generelt er stillet de to steder.

Tabellerne viser i stedet en række eksempler på hvorledes kommunerne foretager tildelingen af de personlige tillæg.

Enlig, beboer på Alderdomshjem.	Par, beboere på Alderdomshjem.
Kr. 1.480,00 pr. måned til rådighed. Gennemsnitlig kr. 47,74 pr. dag til rådighed	Kr. 2.960,00 pr. måned til rådighed Gennemsnitlig kr. 95,48 pr. dag til rådighed

Tasiilaq

Enlig	Indtægter og udgifter	Par, hvor kun den ene er berettiget.	Indtægter og udgifter	Par hvor begge er berettiget.	Indtægter og udgifter
Pension:	7.401,00	Pension:	7.401,00	Pension:	11.101,00
Skat	1.127,00	Skat	1.127,00	Skat	625,00
Til udbetaling	6.274,00	Til udbetaling	6.274,00	Til udbetaling	10.476,00
Husleje	3.947,06	Husleje	2.830,00	Husleje	4.583,00
Renovation	150,00	Renovation		Renovation	0,00
Varme	540,00	Varme	622,79	Varme	540,50
El	497,00	El	1.228,00	El + vand	674,00
Personlige tillæg	2.160,56	Personlige tillæg	3.906,79	Personlige tillæg	821,50
Rådighedsbeløb i alt	3.300,50	Rådighedsbeløb i alt	5.500,00	Rådighedsbeløb i alt	5.500,00

Upernavik

Enlig	Indtægter og udgifter	Par, hvor kun den ene er berettiget	Indtægter og udgifter	Par hvor begge er berettiget	Indtægter og udgifter
Pension:	7.401,00	Pension:	7.401,00	Pension:	11.101,00
Skat	1.101,00	Skat	0,00	Skat	617,00
Til udbetaling	6.300,00	Til udbetaling	7.401,00	Til udbetaling	9.666,00
Husleje	0,00	Husleje	903,00	Husleje	5.785,00
Renovation	0,00	Renovation	0,00	Renovation	0,00
Varme	1.191,00	Varme	0,00	Varme	1.463,00
El + vand	995,00	El	888,00	El + vand	995,00
Personlige tillæg	0,00	Personlige tillæg	0,00	Personlige tillæg	3.577,00
Rådighedsbeløb i alt	4.114,00	Rådighedsbeløb i alt	5.610,00	Rådighedsbeløb i alt	5.000,00

Bilag 2

Oversigt over skatte- og ensprisreformkonsekvenser for en række typiske husstande

1. 2006 er nuværende situation
2. skat er skattereform: +10.000 st.fr., +2% fælleskommunal skat
3. enspris er ensprisreform

Sammendrag Nr.	Familietype	Beskæftigelse <i>Mand/Kvinde</i>	Bopæl	Bolig	Rådigheds- beløb	Gevinst skat		Gevinst enspris		
						2005 →	2005	Nettoeffekt 2005	2006	Nettoeffekt 2006
1 Enkelte*		Pens. U.**	Nanortalik	Leje, 60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757
2 Enkelte		Pens. U.	Qaqortoq	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	429	4.112	-1.679	2.005
3 Enkelte		Pens. U.	Narsaq	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	1.882	5.565	1.305	4.988
4 Enkelte		Pens. U.	Paamiut	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	315	3.999	1.516	5.200
5 Enkelte		Pens. U.	Nuuk	Leje, 60 m ²	50.437	3.384	4.512	7.895	3.508	6.891
6 Enkelte		Pens. U.	Maniitsoq	Leje, 60 m ²	50.029	3.484	-891	2.592	-2.806	677
7 Enkelte		Pens. U.	Sisimiut	Leje, 60 m ²	50.437	3.384	3.442	6.825	2.129	5.512
8 Enkelte		Pens. U.	Kangaatsiaq	Leje, 60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757
9 Enkelte		Pens. U.	Aasiaat	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	1.912	5.595	504	4.188
10 Enkelte		Pens. U.	Qasigiannuguit	Leje, 60 m ²	48.805	3.784	-1.131	2.652	-2.826	957
11 Enkelte		Pens. U.	Ilulissat	Leje, 60 m ²	49.621	3.584	4.094	7.678	2.906	6.490
12 Enkelte		Pens. U.	Qeqertarsuaq	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	-681	3.002	-2.789	895
13 Enkelte		Pens. U.	Uummannaq	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	-1.131	2.552	-2.826	857
14 Enkelte		Pens. U.	Upernavik	Leje, 60 m ²	50.029	3.484	-501	2.982	-2.774	710
15 Enkelte		Pens. U.	Qaanaaq	Leje, 60 m ²	49.213	3.684	-1.131	2.552	-2.826	857
16 Enkelte		Pens. U.	Tasiilaq	Leje, 60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-1.644	1.940
17 Enkelte		Pens. U.	Illoqqortoormiut	Leje, 60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757
18 Gennemsnit		Pens. U.		Leje, 60 m ²	49.549	3.601	388	3.989	-987	2.614

* kun én person i familien

** pensionist uden anden indkomst

Oversigt over skatte- og ensprisreformkonsekvenser for en række typiske husstande

1. 2006 er nuværende situation
2. skat er skattereform: +10.000 st.fr., +2% fælleskommunal skat
3. enspris er ensprisreform

Sammendrag

Nr.	Familietype	Beskæftigelse		Bopæl	Bolig	Rådigheds- beløb	Gevinst skat 2005 →	Gevinst enspris			
		Mand	Kvinde					2005	Nettoeffekt 2005	2006	Nettoeffekt 2006
1	Par, ingen børn	Pens. U.*	Førtidsp. U.**	Nanortalik	Leje, 60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229
2	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Qaqortoq	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	429	8.684	-1.679	6.577
3	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Narsaq	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	1.882	10.137	1.305	9.560
4	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Paamiut	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	315	8.571	1.516	9.772
5	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Nuuk	Leje, 60 m ²	83.677	7.656	4.512	12.167	3.508	11.163
6	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Maniitsoq	Leje, 60 m ²	83.305	7.856	-891	6.964	-2.806	5.049
7	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Sisimiut	Leje, 60 m ²	83.677	7.656	3.442	11.097	2.129	9.784
8	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Kangaatsiaq	Leje, 60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229
9	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Aasiaat	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	1.912	10.167	504	8.760
10	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Qasigiannnguit	Leje, 60 m ²	82.189	8.456	-1.131	7.324	-2.826	5.629
11	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Ilulissat	Leje, 60 m ²	82.933	8.056	4.094	12.150	2.906	10.962
12	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Qeqertarsuaq	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	-681	7.574	-2.789	5.467
13	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Uummannaq	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	-1.131	7.124	-2.826	5.429
14	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Upernavik	Leje, 60 m ²	83.305	7.856	-501	7.354	-2.774	5.082
15	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Qaanaaq	Leje, 60 m ²	82.561	8.256	-1.131	7.124	-2.826	5.429
16	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Tasiilaq	Leje, 60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-1.644	6.412
17	Par, ingen børn	Pens. U.	Førtidsp. U.	Illoqqortoormiut	Leje, 60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229
18	Gennemsnit	Pens. U.	Førtidsp. U.		Leje, 60 m ²	82.867	8.091	388	8.479	-987	7.104

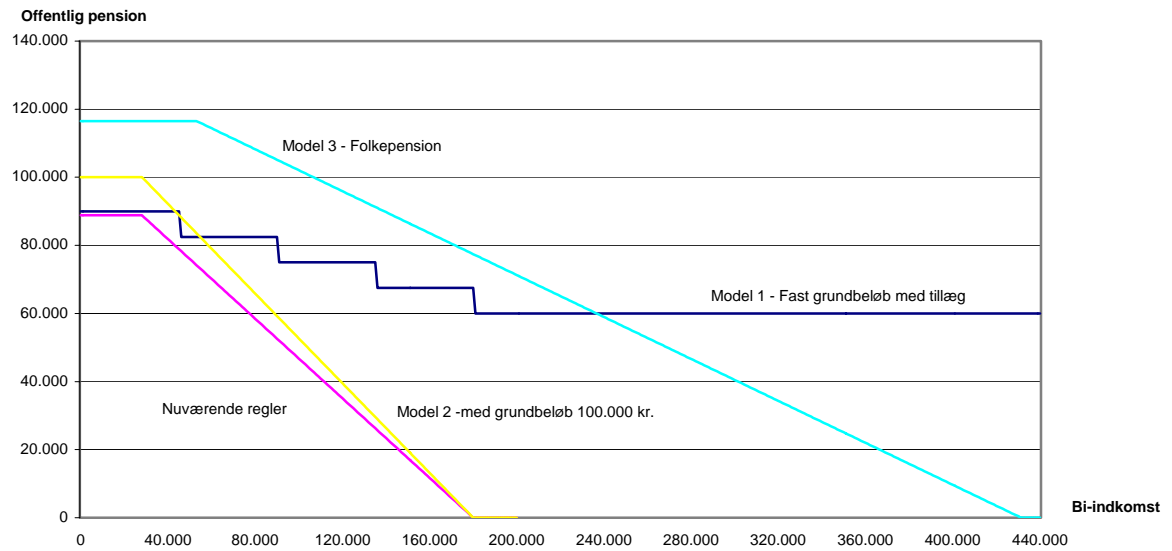
* Pensionist uden anden indkomst

** Førtidspensionist uden anden indkomst

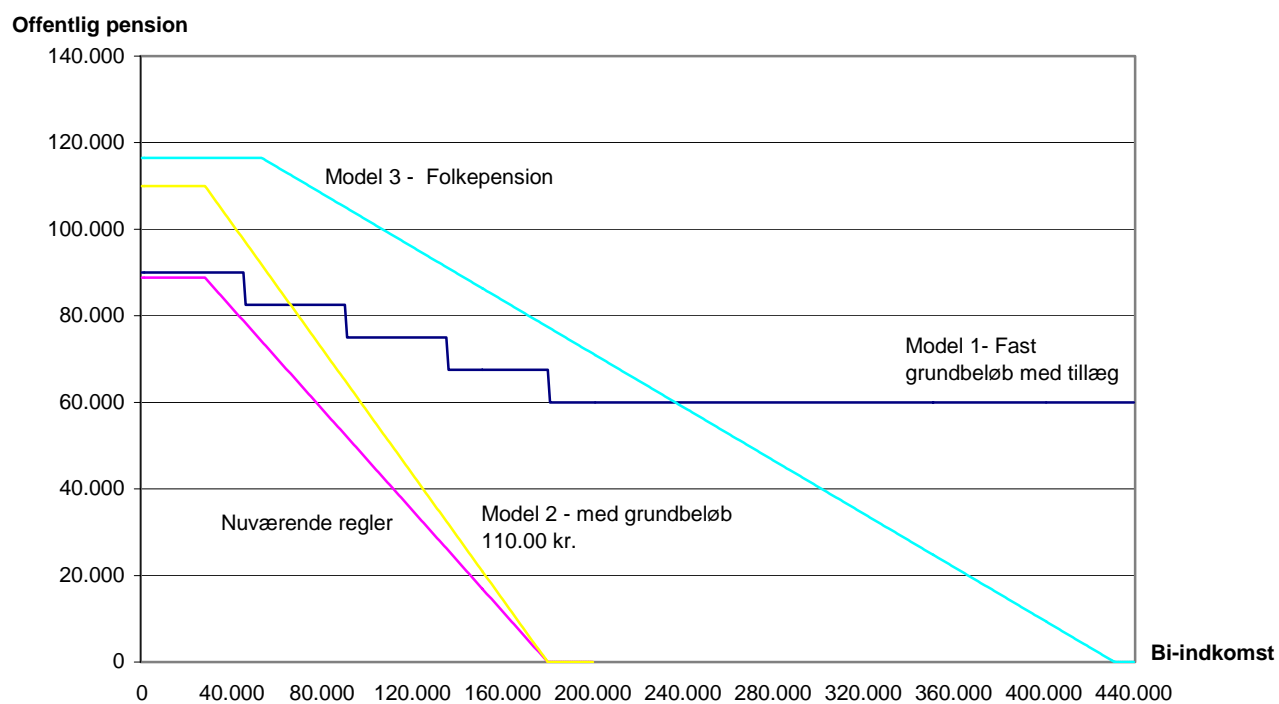
Bilag 3

Bilag til "Illustration af de foreslåede pensionsmodeller"

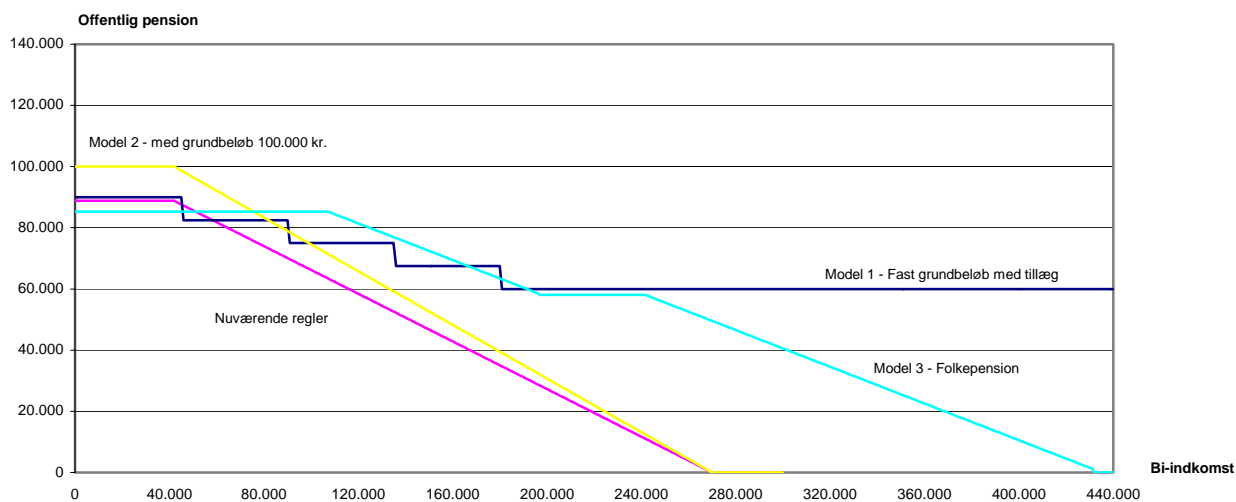
Offentlig pension til enlige som funktion af Bi-indkomst

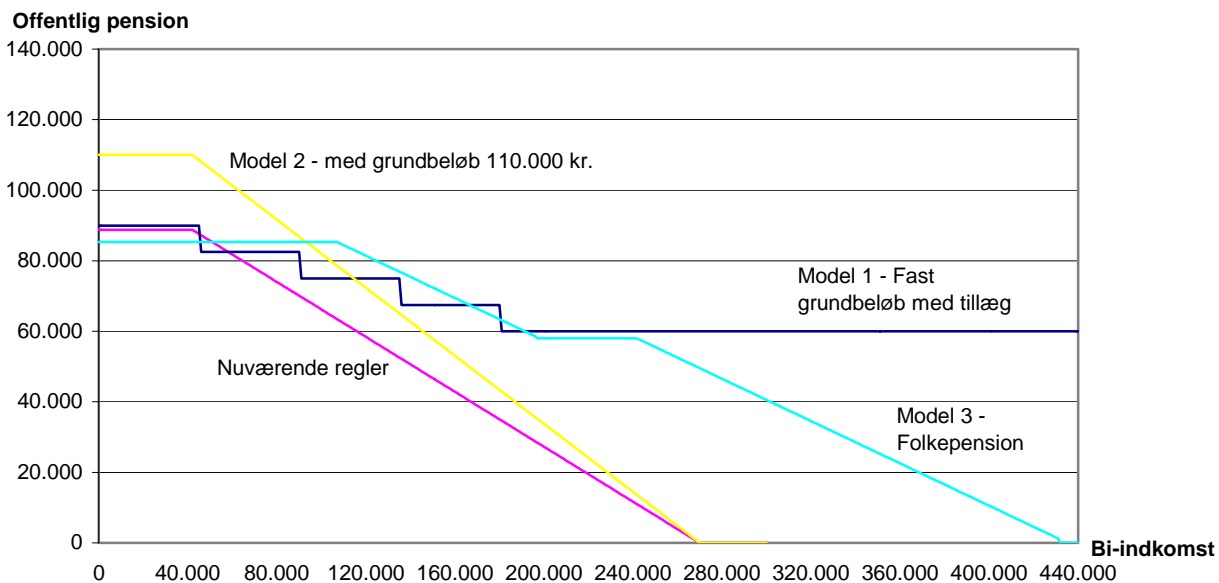
Offentlig pension til enlige som funktion af Bi-indkomst

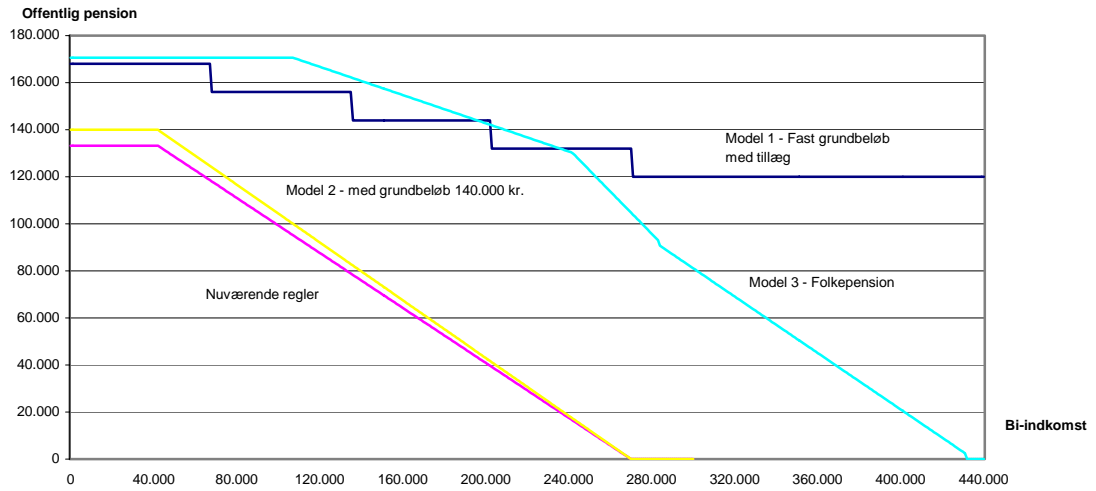
Offentlig pension til pensionist i ægteskab som funktion af Bi-indkomst

Offentlig pension til pensionist i ægteskab som funktion af Bi-indkomst

Offentlig pension til ægtepar (begge pensionster) som funktion af Bi-indkomst

Offentlig pension til ægtepar (begge pensionster) som funktion af Bi-indkomst

